

372.104

๑๕๕ ๗

๓.๕

การศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

ปริญญานิพนธ์

ของ

วิเชียร อ่อนประเสริฐ

- 8 เส.ย. 2535

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

พ.ศ. ๒๕๒๙

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

176835

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.... ประธาน
.... กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.... ประธาน
.... กรรมการ
.... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวิทย์ ประทุมพรรัตน์ ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.อาคม วัดไชสง กรรมการที่ปรึกษา ปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการควบคุมการวิจัย และให้กำลังใจตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ เรียบร้อย ผู้วิจัยกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บันลือ ถิ่นพังงา อาจารย์เสริม ทิศศรี ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่ง และขอขอบพระคุณ อาจารย์อนันต์ ประศาสนกุล ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำปริญญานิพนธ์ และยังมีส่วนสนับสนุนด้านกำลังใจ กระตุ้นให้ผู้วิจัยมีความมานะจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ คุณทวี กาญจนามา ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ศึกษาธิการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ เพื่อนข้าราชการในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอทุกอำเภอ และผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาทุกท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกและให้ความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คุณเฉลิม แสงสุวรรณ คุณนิทยา แสงสุวรรณ คุณนิมม เสรีรัตน์ คุณชุมพล บุญชู คุณอรุณ ศรีวรรณชาติ คุณบุญสิทธิ์ สหสังข์มี คุณพิน คงทน คุณปริญญารวดนอก คุณสมศรี จันทรัชิต และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และเอื้อเฟื้อเอกสารในการทำปริญญานิพนธ์นี้ตลอดมา ขอขอบคุณคุณสมบัติ ไกรนรา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองแบบสอบถามอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ คุณสุชาติ สถานตัน ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ สุกทายนี่ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณพุ่มพวง อ่อนประเสริฐ ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือ ทุกท่านจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ส่วนดีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มอบสักการะแก่ บิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

วิเชียร อ่อนประเสริฐ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาคนควา	5
	ความสำคัญของการศึกษาคนควา	5
	ขอบเขตของการศึกษาคนควา	6
	สมมติฐานของการศึกษาคนควา	7
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	ความหมายของการบริหารงาน	10
	การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา	11
	การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	12
	ปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	19
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
3	วิธีดำเนินการ	30
	ประชากร	30
	กลุ่มตัวอย่าง	30
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	32
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	33
	วิธีรวบรวมข้อมูล	34

การวิเคราะห์ข้อมูล	35
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	36
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
5 สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	65
ความมุ่งหมายของการวิจัย	65
กลุ่มตัวอย่าง	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
อภิปรายผล	71
ขอเสนอแนะทั่วไป	87
ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	88
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	97

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
2 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์จำแนกตามตัวแปร	38
3 ค่าเฉลี่ยปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็น รายชื่อ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน	40
4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจแบบมาตราฐานและลำดับที่ระดับปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียน	45
5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารวุฒิปริญญาตรี กับผู้บริหารวุฒิปริญญาตรี ขึ้นไป	49
6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี กับผู้บริหาร ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป	50
7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามทัศนะของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในตำแหน่ง น้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี	51
8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนขนาดที่ไม่ใช่โรงเรียน 359 คนลงมา กับขนาดโรงเรียนที่มีนักเรียน 360 คนขึ้นไป	51
9 ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา	52

10	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา	59
----	---	----

ภูมิหลัง

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก และจัดให้ทั่วถึงเด็กทุกคน สมชัย วุฒิวิธยา ได้เน้นถึงความสำคัญของการจัดการประถมศึกษาว่า งานด้านศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นอาวุขสลับของรัฐบาล เป็นบ้านหลอมหล่อ หรือระบบที่สำคัญที่สุด เพราะคนไทยทั้งประเทศมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ไม่ได้เข้าสู่วัฒนธณอันนี้ และเมื่อขยายการศึกษาระดับจาก 4 ปี เป็น 6 ปี ก็ยิ่งทำให้คนเข้าสู่วัฒนธณนี้เป็นเวลานาน ยิ่งขึ้นมากกว่าระดับอื่นใดในประเทศไทย การที่คนเข้าสู่วัฒนธณถึง 6 ปีนี้ เราสามารถสร้างบุคคล ให้เป็นไปตามความตองการของชาติได้ (สมชัย วุฒิวิธยา 2528 : 13) รุง แกวแดง กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การประถมศึกษาเป็นบริการของรัฐเพียงประการเดียวที่สามารถ จัดให้กับทุกคนได้ โรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนแห่งแรกและแห่งสุดท้ายของคนไทยจำนวน มหาศาล โรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นแหล่งสำคัญในการพัฒนาเยาวชน (รุง แกวแดง 2527 : 12) ภิญญู สาธร มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ประชากรไทยมีเพียงส่วนน้อยที่มี โอกาสศึกษาต่อระดับมัธยมและอุดมศึกษา ส่วนใหญ่ของประชากรผ่านการศึกษาเพียงระดับ ประถมศึกษา ประสิทธิภาพของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของโรงเรียน ประถมศึกษา (ภิญญู สาธร 2519 : 363) ในการจัดการประถมศึกษา มีหลายหน่วยงาน รับผิดชอบได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมตำรวจ กรมประชาสงเคราะห์ กรมการฝึกหัดครู กรมการปกครอง ฬวมมหาวิทยาลัย สำนักงาน การศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 48 - 50) เมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียน จำนวนโรงเรียน ประกอบกับจำนวนงบประมาณที่ใช้ในการจัดการประถมศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษามากกว่าหน่วยงานอื่น

(มนตรี เทพสิทธิ์ 2524 : 1) จากสถิติการศึกษา 2525 พบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศร้อยละ 94.58 เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (วิจิต ทองนุช 2528 : 3) โรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าวกระจายอยู่ทั่วทุกตำบล จำนวน 30,693 โรงเรียน มีครูจำนวน 329,374 คน (ศูนย์ค่าเนื้องานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทที่ 1 จังหวัดสงขลา 2528 : 7)

การบริหารการศึกษาตามโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กระจายอำนาจการบริหารออกเป็นหลายระดับ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาจังหวัด สำนักงานการศึกษาอำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน โดยถือว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการนำนโยบายนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพโดยตรง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ 2525 : 128 - 129) การที่จะให้โรงเรียนสามารถบริหารงานได้ตามนโยบายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกลุ่มงานตามภารกิจของโรงเรียนออกเป็น 6 งาน ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบบริหารกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2523 อันได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

แม้ว่าการประถมศึกษาได้โอนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการแล้ว และได้มีการกำหนดกรอบงานให้โรงเรียนถือเป็นภารกิจหลักในการบริหารโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่การจัดการประศึกษายังมีปัญหาลายประการ จากการศึกษากันแล้ว และวิจัยสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางพัฒนาการศึกษาตามโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 109) พบว่า คุณภาพของนักเรียนด้านสุขภาพและความพร้อมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ คุณภาพของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณสมบัติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ เหลื่อมล้ำกันและไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจของประเทศและท้องถิ่น คุณภาพขององค์ประกอบที่มีผลกระทบท่อการจัดการศึกษายังไม่ดีนัก

ผู้บริหารโรงเรียน ครู และความร่วมมือของชุมชนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการประถมศึกษาในแง่การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และการนำหลักสูตรไปใช้อาศัยอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ สำหรับปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น พบว่า คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนชุมชน ไม่ร่วมมือ กิจกรรมที่เด่นที่พอจะบริการชุมชนได้ ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเท่าที่ควร ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีลักษณะผิวเผินขาดการวางแผนที่รัดกุม โรงเรียนจึงไม่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และชุมชนก็ยังไม่ได้มีบทบาทพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร บัณฑิต พญะวัน ได้วิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนออกมาในลักษณะสอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติว่า ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นปัญหาหนึ่งในสี่ปัญหาสำคัญที่ทำให้คุณภาพการศึกษาไม่บรรลุผลเป็นที่พึงใจ รายงานการวิเคราะห์ดังกล่าว พบว่าประชาชนและบุคลากรนักเรียนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจและระบบราชการยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง (บัณฑิต พญะวัน 2528 : 19 - 24) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ชัยพงษ์ สุวรรณรักษ์ ว่า การประสานงานกับชุมชนมีปัญหากับคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากชุมชนในหมู่บ้านไม่มีเวลาให้กับโรงเรียนมากนัก เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ (ชัยพงษ์ สุวรรณรักษ์ 2526 : 59 - 60) ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนี้ โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จะประสบปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันเกือบทุกจังหวัด ทำให้มีผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษา

สำหรับสภาพการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดสงขลานั้น ในปี พ.ศ. 2524 อันเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่สี่ สำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา มีโรงเรียนที่จัดตั้งเป็นโรงเรียนชุมชนแล้ว จำนวน 20 โรงเรียน ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ห้า (พ.ศ. 2525 - 2529) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนดนโยบายให้ทุกโรงเรียนมีกิจกรรมในลักษณะโรงเรียนชุมชน โดยมิต้องจัดตั้งเป็นโรงเรียนชุมชน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2525 : 175)

ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาสนองนโยบาย โดยกำหนดนโยบายไว้ว่าจะสนับสนุน และส่งเสริมให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน ในท้องถิ่นและให้ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน โดยการสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นแหล่งกลาง วิทยากรและศูนย์กลางของชุมชน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา 2528 : 4)

ในปี 2526 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดกรอบนโยบายพัฒนาเขตเพื่อสนองนโยบายตาม แผนพัฒนาชนบทแห่งชาติของรัฐบาล โดยกำหนดให้มีโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบทภาคจน (กศ.พช.) อันเป็นโครงการหนึ่งในสี่โครงการของกระทรวงศึกษาธิการ ใช้โรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย 288 อำเภอใน 38 จังหวัด ให้เป็นศูนย์กลางในการ พัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคม โครงการดังกล่าวมีการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายสี่อำเภอ ของจังหวัดสงขลาด้วย โดยกำหนดให้ดำเนินการอำเภอละหานี่โรงเรียนต่อปีงบประมาณ จะนี้โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาปีโรงเรียนประเภทนี้จำนวน 8 โรงเรียน สมชัย วุฒิปรีชา ให้ความเห็นว่าบทบาทกรอบงานและวิธีดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทภาคนี้ มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนชุมชน (สมชัย วุฒิปรีชา 2528 : ภาคผนวก 4) จากสภาพความเป็นไปเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้โรงเรียนชุมชนซึ่งมีอยู่เดิม ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ การดำเนินงานตามหลักการและภารกิจของโรงเรียนชุมชน ทำให้ไม่ค่อยจะเต็มที่ และไม่ค่อยจะสมบทบาทของโรงเรียนชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นในลักษณะผิวเผินเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ

การบริหารโรงเรียนจำเป็นต้องตรวจสอบให้รู้จุดเด่น จุดด้อย เพื่อพัฒนาปรับปรุง เป็นระยะ ๆ ให้คุณภาพการบริหารมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ฉะนั้น การบริหารโรงเรียนด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดสงขลา การมีการศึกษาให้รู้ว่ามีปัญหาอย่างไร ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับอำเภอในจังหวัดสงขลา มีความประสงค์ที่จะทำการวิจัย งานด้านนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อจัดระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิ วิทยุติ ประสิทธิภาพในการบริหาร และขนาดโรงเรียนต่างกัน
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบระดับปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา
2. ผลการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบความแตกต่างของปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามตัวแปรที่มีคุณวุฒิ วิทยุติ ประสิทธิภาพในการบริหารและขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน
3. ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ จะเป็นแนวทางในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ผลการศึกษาค้นคว้า จะเป็นประโยชน์แก่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ในการพัฒนาการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา มุ่งศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

2. ขอบเขตของกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปีการศึกษา 2528 ซึ่งมีจำนวน 479 คน ใช้สมตัวอย่างโดยสุ่มออกมาเป็นรายอำเภอและกิ่งอำเภอจากโรงเรียนขนาดที่นักเรียน 359 คน ลงมา และขนาดที่นักเรียน 360 คนขึ้นไป ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดที่นักเรียน 359 คนลงมา มีจำนวน 408 คน สุ่มมาร้อยละ 30 ของแต่ละอำเภอ คิดเป็นจำนวน 122 คน

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดที่นักเรียน 360 คนขึ้นไป มีจำนวน 71 คน สุ่มมาร้อยละ 60 ของแต่ละอำเภอ คิดเป็นจำนวน 43 คน

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 165 คน คิดเป็นร้อยละ 34.44 ของกลุ่มประชากร

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 คุณวุฒิของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็น 2 ระดับ

3.1.1.1 ทำทวปริญญตรี

3.1.1.2 ปริญญตรีขึ้นไป

3.1.2 วัยวุฒิของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็น 2 ช่วง

3.1.2.1 ทำทว 35 ปี

3.1.2.2 35 ปีขึ้นไป

3.1.3 ประสิทธิภาพในตำแหน่ง จำแนกเป็น 3 ช่วง

3.1.3.1 น้อยกว่า 5 ปี

3.1.3.2 ระหว่าง 5 - 10 ปี

3.1.3.3 มากกว่า 10 ปี

3.1.4 ขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน จำแนกเป็น 2 ขนาด

3.1.4.1 ขนาดมีนักเรียน 359 คนลงมา

3.1.4.2 ขนาดมีนักเรียน 360 คนขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม

ทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการจัดการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สมมติฐานของการศึกษาครั้งนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีคุณวุฒิต่างกัน มีต่อการจัดการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวัยวุฒิต่างกัน มีต่อการจัดการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานต่างกัน มีต่อการจัดการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน
4. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่บริหารโรงเรียนขนาดต่างกัน มีต่อการจัดการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. บัณฑิต หมายถึง สภาวิชาชีพของที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ของโรงเรียน

2. การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานของหัวหน้าสถานศึกษาตามภาระหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษา 6 งาน อันได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเชื่อมอันวยประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมถึงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การรวมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนรวมกิจกรรมของโรงเรียน การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น

4. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งผู้รักษาการในตำแหน่งกรณีตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาว่างลงถาวร

5. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาระดับประถมศึกษา ที่สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา ใน 10 อำเภอ กับ 3 กิ่งอำเภอของจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2528

6. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนซึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างจะแน่นอนและติดต่อกัน มีส่วนสำคัญของชีวิตทั่ว ๆ ไปอย่างเดียวกัน มองเห็นจากชนบทกรรมนิยมประเพณี การพูดและการประกอบอาชีพ

7. ปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สภาพข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เป็นไปตามความคาดหวังต่อการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน ในอันที่จะก่อให้เกิดการเชื่อมอันวยซึ่งกันและกัน และเกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น

8. คุณวุฒิ หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไป

9. วัยวุฒิ หมายถึง จำนวนปีที่เป็นอย่างจริงตามปฏิทิน จำแนกเป็น 2 ช่วง คือ ต่ำกว่า 35 ปี และ 35 ปีขึ้นไป

10. ประสบการณ์ในตำแหน่ง หมายถึง ระยะเวลาที่หัวหน้าสถานศึกษารับตำแหน่งครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่จนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น 3 ช่วง คือ น้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี

11. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ลักษณะของโรงเรียนในด้านจำนวนนักเรียน ในพื้นที่แบ่งเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดพบนักเรียน 359 คนลงมา และ 360 คนขึ้นไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยความหมายการบริหารงาน การบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษา โดยจะเน้นการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พร้อมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการบริหารงาน

การบริหารงาน หมายถึง การร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (นิพนธ์ กีนาวงศ์ 2526 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ที่ชี้ว่า การบริหารงานเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรและวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2527 : 3) สำหรับ สมพงศ์ เกษมสิน ที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารงานคือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพงศ์ เกษมสิน 2523 : 6) พันัส หันนาคินทร์ ลงความเห็นว่าการบริหารงานหมายถึง ขบวนการที่ผู้ดำเนินการใช้อำนาจ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่หรือคาดหวังว่าจะมี จัดการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ ให้ไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ (พันัส หันนาคินทร์ 2524 : 5)

จากความหมายของการบริหารงานที่นำมาเสนอไว้ สรุปได้ว่า การบริหารงานต้องอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ในการบริหารงานจะต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน มีการดำเนินการเป็นกระบวนการอย่างมีระบบ โดยการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มในอันที่จะทำให้งานตามภารกิจได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าของชาติ เพราะประชาชนส่วนใหญ่สิ้นสุดการศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับการศึกษานี้ ถ้าการประถมศึกษาที่มีคุณภาพประชาชนส่วนใหญ่ก็จะมีคุณภาพด้วย โรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีบทบาทในการพัฒนากำลังคนของชาติ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในโรงเรียน ผลการศึกษาของนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่จะสืบทอดต่อไปในวัยผู้ใหญ่ ตลอดจนความก้าวหน้าต่าง ๆ ของโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ การที่จะบริหารโรงเรียนให้บังเกิดผลดี ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน มีความรู้และเข้าใจขอบข่ายงาน และเป้าหมายหลักของโรงเรียน มีความสามารถในการวางแผนและดำเนินการให้มีการปฏิบัติงานตามแผนจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนั้นผู้บริหารที่จะต้องมีความรู้เทคนิคและเทคโนโลยีทางการบริหารที่ดี อันได้แก่ เทคนิคการเป็นผู้นำ เทคนิคการแก้ปัญหา เทคนิคการใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหาร หรือการบริหารโดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม ตลอดจนทั้งเทคนิคในการกำกับ ควบคุม นิเทศ และประเมินผลงาน ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรม และคุณลักษณะของนักบริหารที่ดีอยู่เสมอ

ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาไว้เป็น 6 งานคือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ และการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 28) งานทุกงานตามขอบข่ายดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และต่างก็มีส่วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความก้าวหน้าของโรงเรียนด้วยกันทุกงาน แต่การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงจะนำเสนอในสาระสำคัญเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังจะกล่าวต่อไป

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถานการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษา การละเลยไม่เห็นความสำคัญของชุมชน เป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญที่จะอำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน บางทีอาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้ ยิ่งไปกว่านั้น ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีได้เป็นไปเฉพาะในลักษณะของการหาความร่วมมือสู่โรงเรียนเท่านั้น แต่จะต้องเป็นไปในลักษณะเพื่อแสวงหาแนวทางพัฒนาทั้งบ้าน ชุมชน โรงเรียน และชาติอีกด้วย ทั้งนี้เพราะปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้ประชาชนปรับตัวไม่ทัน ปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมากมาย โรงเรียนในฐานะสถาบันสังคมที่ทำหน้าที่พัฒนาคนให้แก่ชุมชน จึงต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่เสียใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน การกิจใหม่นี้ครูหรือโรงเรียนไม่ใช่มีบทบาทเพียงให้การศึกษามากอย่างเดียวแต่ยังมีบทบาทในการช่วยพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้นอีกด้วย ดังนั้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2523 : 213)

ภารกิจการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึงบทบาทของโรงเรียนในหลายลักษณะ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมาย นโยบายร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน (สุพิชญา ชีระกุล 2522 : 48) นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการสนับสนุนซึ่งกันและกัน การใช้แหล่งทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน เป็นต้น (อุทัย บุญประเสริฐ และคนอื่น ๆ 2525 : 151) ซึ่งการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวให้ลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และเห็นความสำคัญของงานบริหารโรงเรียนแค่ไหนเพียงใด

สำหรับในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาชั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับชุมชนและท้องถิ่นมากที่สุด จึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมาก เช่น

1. เป็นการบริหารงานที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนเป็นไปได้โดยสะดวก
2. เป็นการบริหารงานที่ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. เป็นการบริหารที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถไขว่คว้าประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้
4. เป็นการบริหารที่ช่วยให้เข้าใจสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชนเพื่อประกอบในการพิจารณากำหนดนโยบายของโรงเรียน
5. เป็นการบริหารที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน อันจะเป็นการช่วยพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง
6. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมในเรื่องการอยู่ร่วมกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม
7. เป็นการบริหารงานที่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยราชการอื่น เช่น กรมการปกครอง กรมอนามัย กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น อันจะเป็นผลดีต่อทางราชการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 22)

ในการกำหนดภารกิจงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางดำเนินงานในลักษณะกรอบนโยบายการพัฒนาชนบทของกระทรวงศึกษาธิการไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการจะระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรที่มีอยู่ในทุกหน่วยงานในแต่ละท้องถิ่นมาพัฒนาชนบท โดยเฉพาะจะใช้สถานศึกษาร่วมกับวัดเป็นศูนย์กลางดำเนินการพัฒนาชนบทแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท อันเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า ให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูดำเนินการพัฒนาโรงเรียนและหมู่บ้านตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตได้
 2. ส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาคน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนที่โรงเรียนรับผิดชอบ
 3. เพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดความตระหนัก และยอมรับความจำเป็นในการพัฒนาชุมชนโดยการพึ่งตนเอง
 4. ให้อุทิศและคัดเลือกพัฒนาผู้นำให้มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีคุณสมบัติของนักพัฒนา
 5. ในการศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ในด้านวิชาชีพ ที่เหมาะสม กับสภาพท้องถิ่น
 6. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งข่าวสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
 7. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ประสานงาน ตลอดจนการบริการ ด้านวิชาการและอาชีพ เพื่อพัฒนาชุมชน
 8. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ส่งเสริมกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 35 - 43)
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารต้องถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ดังนั้นอาคารสถานที่และทรัพย์สินต่าง ๆ ตลอดจนการช่วยกันดูแลรักษา ผู้บริหารการอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและเข้ากับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ให้ได้ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมและกิจกรรมทางศาสนา ควรถือโอกาสไปรวมให้ได้ ทั้งนี้เพื่อรักษามโนธรรมสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีจากประชาชน และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเห็นกิจการของโรงเรียนตามสมควร แนะนำให้ครูออกไปพบปะกับผู้ปกครองเยี่ยมเยียนนักเรียนตามที่โอกาสอำนวย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีเป็นการส่วนตัว หากมีทางที่จะช่วยเหลือพัฒนาชาวบ้านที่มีความต้องการในการศึกษา ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ผู้บริหารไม่ควรเพิกเฉย (ภิญโญ สาร 2519 : 218) สำหรับ สุพิชญา ชีระกุล กล่าวถึงลักษณะงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า ใจแก่ การศึกษาชุมชนโดยละเอียด จัดรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน โดยเผยแพร่กิจการทางสื่อมวลชนท้องถิ่น การจัดทำข่าวสาร การออกหนังสือ

การออกเยี่ยมเยียนชุมชน การจัดให้มีการการศึกษา การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี การรวมกิจกรรมของชุมชน และการให้บริการแก่ชุมชนในด้านอาคารสถานที่ เครื่องใช้ ความรู้ บุคลากร (สุพิชญา วีระกุล 2521 : 46 - 49) ในแนวเดียวกัน สุรัฐ ศิลปอนันต์ ได้ให้แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า กิจกรรมทั้งหมดที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี พืชการ สุขภาพอนามัย การรณรงค์ การพักผ่อนหย่อนใจ และการประกอบอาชีพของประชาชน (สุรัฐ ศิลปอนันต์ 2516 : 54) สำหรับ นิพนธ์ กิยาวงศ์ ได้ชี้ว่า ผู้บริหารต้องยึดถือว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเป็นสมบัติของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอาจทำได้โดยออกชาวประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นประจำ การจัดนิทรรศการในโรงเรียน การออกเยี่ยมเยียนนักเรียน การส่งเสริมการจัดตั้ง สมาคมครูผู้ปกครอง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น หรือเข้าไปมีส่วนร่วม กิจกรรมกีฬาประชาชน (นิพนธ์ กิยาวงศ์ 2526 : 80)

สตูฟส์ และ แรฟเฟอร์ตี ได้สรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนไว้ 4 ประการ

1. ต้องมีทั้งการให้และรับข่าวสารต่อชุมชนคือ บุคลากรในโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นไปของชุมชน และในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ต้องแถลงให้ประชาชนทราบถึงปัญหา และวิธีการดำเนินงานของโรงเรียน
2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะไดผลคืออยู่ที่การใช้วิธีการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน
3. ต้องพยายามให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนให้มากที่สุด
4. งานที่จัดทำให้กับชุมชน ควรเป็นงานที่กระทำอย่างต่อเนื่องกัน
5. โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจและง่ายต่อการเข้าใจ และเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับ

สภาพปัจจุบัน (Stoops and Rafferty. 1961 : 515 - 519)

คินเคเรต มีความเห็นสอดคล้องกับสตูฟส์ และแรฟเฟอร์ตี โดยให้หลักการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ ดังนี้

1. ต้องดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายความว่า การสร้างความสัมพันธ์ต้องทำอย่างตรงไปตรงมา เชื่อถือได้

2. ต้องดำเนินงานด้วยความต่อเนื่อง หมายความว่า การสร้างความสัมพันธ์ต้องต่อเนื่องตลอดเวลาและตลอดไป

3. ต้องดำเนินงานให้ครอบคลุมงานทุกด้าน หมายความว่า การสร้างความสัมพันธ์ต้องสร้างให้ครอบคลุมงานทุกด้านของโรงเรียน มิได้มุ่งแต่งานด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ

4. ต้องดำเนินงานด้วยความเรียบง่าย หมายความว่า ต้องดำเนินการโดยใช้ภาษาและวิธีการที่ง่ายแก่การเข้าใจ

5. ต้องดำเนินงานด้วยวิธีการเสริมสร้าง หมายความว่า ต้องสร้างความสัมพันธ์ในรูปเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

6. ต้องดำเนินงานโดยการรู้จักปรับตัวเข้าหากัน หมายความว่า การสร้างความสัมพันธ์ต้องปรับปรุงทุกอย่างให้เข้ากับสภาพของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด

7. ต้องดำเนินงานด้วยความยืดหยุ่น หมายความว่า การสร้างความสัมพันธ์ทุกอย่างจะต้องยืดหยุ่นได้ และปรับให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันได้ (Kindred, 1957 : 76 - 83)

นางฉวีวรรณ สุมาวงศ์ ได้เสนอแนวทางที่โรงเรียนกับชุมชนจะร่วมมือกันในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชน อาจทำได้โดยวิธีต่อไปนี้

1. จัดให้มีกรรมการโรงเรียนโดยเลือกจากคนในชุมชน

2. เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่ของโรงเรียนนอกเวลาเรียนหรือวันหยุด เช่น การสอนหนังสือแก่ผู้ใหญ่ เป็นที่ประชุมหรือจัดงานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

3. จัดหลักสูตรของโรงเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ความรู้ของนักเรียนมีความหมายยิ่งขึ้น สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ ทั้งนี้ต้องใช้อุปกรณ์ สื่อมวลชน แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน

4. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทต่อโรงเรียน ได้แก่ การจัดนิทรรศการต่าง ๆ จัดแสดงละครประจำปี แข่งขันกีฬานักเรียน ให้บริการแนะแนวแก่นักเรียน หรือเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมของสังคม (นางฉวีวรรณ สุมาวงศ์ 2517 : 20 - 25)

ค่านวน บุญเพชรแก้ว ได้เสนอแนววิสัยทัศน์ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า

1. จัดตั้งเยี่ยมเยียนชุมชนอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ ทั้งในยามปกติและยามเดือดร้อน
2. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในประโยชน์จากอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ของโรงเรียนได้ตามความเหมาะสม
3. ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อธุรกิจกับโรงเรียน และช่วยเหลืองานส่วนตัวตามโอกาสอันควร
4. จัดงานและให้โอกาสแก่ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโรงเรียน
5. จัดงานและแต่งตั้งผู้สนใจการศึกษา หรือผู้ที่ประชาชนรักใคร่นับถือมาเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน
6. จัดกิจกรรมสัมพันธ์กับผู้นำทางศาสนา ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน
7. ส่งเสริมครูและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการสร้างความเชื่อถือ และความไว้วางใจจากชุมชนที่จะมองโรงเรียนในด้านความประพฤติ ความรู้ ความสามารถและการเป็นแบบอย่างในทางที่ดี
8. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน
9. ร่วมมือในพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของชุมชน (ค่านวน บุญเพชรแก้ว และคณะอื่น ๆ 2514 : 117)

วิไลวรรณ วิทย์วิโรจน์ และสุวิทย์ บุญช่วย ได้เสนอแนวความคิดคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. นำโรงเรียนสู่ชุมชน มีวิธีการคือ รายงานให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน สร้างความศรัทธาและความเชื่อถือ ความมั่นใจให้เกิดแก่ชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้นปกครอง ส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนเข้าใจในหน้าที่ของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของการศึกษา และส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนมีความเข้าใจและรู้สึกรักว่าโรงเรียน

เป็นของชุมชน ให้เขาได้รู้เห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนควร
จัดให้มีการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนอยู่เสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข
การดำเนินงานของโรงเรียน ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ของการศึกษา

2. การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน โรงเรียนควรใช้แหล่งวิชาความรู้จากชุมชนให้เป็น
ประโยชน์ เช่น การจัดกิจกรรมของชุมชนตามโอกาสต่าง ๆ จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์การศึกษา
ผู้ใหญ่ (วิไลวรรณ วิทย์วิโรจน์ 2522 : 191 - 194) และ (สุวิทย์ บุญช่วย 2525 : 13)

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญ
ประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการบริหารงานด้านนี้ สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนตามขอบข่ายไว้ดังนี้

1. ศึกษาชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยละเอียด ในด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรมประเพณี
อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ ทรัพยากร สภาพปัญหา เจตนคติ และความเชื่อต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียน
สามารถวางแผนปฏิบัติงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รับผิดชอบในการจัดให้มีการวางแผนดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน

3. กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและให้บุคลากร
ในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานตามแผน

4. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงโดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ

5. จัดให้มีการเยี่ยมชุมชน เพื่อรับทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน

6. รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในขอบข่ายของงาน ตลอดจนการเข้าร่วม

กิจกรรมของชุมชน

7. จัดให้มีการบริหารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนสามารถทำได้

8. เลือกบุคลากรในชุมชน และแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนและส่งเสริม
สนับสนุนให้คณะกรรมการศึกษา ได้แสดงบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน
ให้มากที่สุด โดยให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

9. ดำเนินการให้โรงเรียนสามารถไขว่ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นคือ บุคคล วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 30)

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีขอบข่ายครอบคลุมถึงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การบริการ การรวมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนรวมกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ในการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบ ในการดำเนินงานให้กิจกรรมและการปฏิบัติที่ส่งเสริมความเข้าใจอันดีของชุมชนต่อโรงเรียน โดยดำเนินการตลอดระยะเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจที่ดีต่อโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้โรงเรียนดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไปด้วยดีและการที่จะบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการบริหารคือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วางแผน ดำเนินการตามแผน และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินงานในต่อไป

ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากรายงานการศึกษาเบื้องต้นเรื่องระบบบริหารการศึกษาของไทยโดยสรุปผลของการสัมมนาเรื่อง ปัญหาในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของครูใหญ่ โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์จากจักร รุณี 5 คณะครูภาคกร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2516 ปรากฏว่า ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนในส่วนที่สัมพันธ์กับชุมชน มีสองประการคือ

1. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน อันได้แก่

1.1 ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ เป็นอุปสรรคต่อการสนองความต้องการของชุมชน เช่น การจำกัดอายุเด็กในเกณฑ์บังคับ การจัดสรรงบประมาณล่าช้า การจำกัดเวลาและอำนาจในการออกไปสุทธิ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่ดีพอ เพราะครูอยู่ต่างห้องที่ไม่มีโอกาสคลุกคลีกับประชาชน โรงเรียนขาดอุปกรณ์ที่จะเอื้ออำนวยแก่ประชาชนและไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

1.3 ประชาชนขาดศรัทธาในตัวครูและผู้บริหารโรงเรียน เพราะการวางตัวไม่เหมาะสม และการใช้เวลาราชการไปศึกษาต่อภาคค่ำ ทำให้ขาดความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.4 โรงเรียนขาดแหล่งทรัพยากรในห้องเรียน เนื่องจากตั้งอยู่ไกลแหล่งทรัพยากร ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ไม่รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

2. ปัญหาที่เกิดจากชุมชน

2.1 ประชาชนในชุมชนส่วนมากมองไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา เพราะประชาชนได้รับการศึกษาไม่มากเท่าที่ควร ฐานะประชาชนยากจน การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีไม่เพียงพอ ความเชื่อมั่นทางศาสนาชักกัน

2.2 ประชาชนมีความเข้าใจว่า การพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรง จึงไม่ค่อยเขามาร่วมมือ

2.3 สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนมีความเสื่อมโทรม มีแหล่งอบายมุข การพนัน มีโจรผู้ร้ายชุกชุม และมีปัญหาสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมือง

2.4 ผู้บริหารระดับท้องถิ่นขาดการสนับสนุน อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจ และเห็นคุณค่าทางการศึกษาน้อย การประชาสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับท้องถิ่นกับโรงเรียนมีน้อย (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2517 : 70)

จากการศึกษาคนควาและวิจัยสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางพัฒนาการศึกษาตามโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 ของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ พบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปได้ดังนี้

1. คุณภาพขององค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการจัดการประถมศึกษา อันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และความร่วมมือของชุมชนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ
2. คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนอีกเป็นจำนวนมากยังไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียน ชุมชน ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีน้อย
3. กิจกรรมที่โรงเรียนพอที่จะบริการชุมชนได้ ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเท่าที่ควร
4. การวางแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนไม่รัดกุม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีลักษณะผิวเผิน โรงเรียนจึงไม่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและชุมชนก็ยังไม่มีความสนใจในการพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 109)

บันทึก พลฤกษ์วัน ได้วิเคราะห์ปัญหาการศึกษา พบปัญหาคือความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติว่า ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นปัญหาหนึ่งในสี่ปัญหาสำคัญที่ทำให้คุณภาพการประถมศึกษาไม่บรรลุผลเป็นที่พึงพอใจ กล่าวคือประชาชนและ ผู้ปกครองนักเรียนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจ และระบบราชการยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง (บันทึก พลฤกษ์วัน 2528 : 19 - 24)

จากการประมวลปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามคู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรากฏว่า งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหา ดังนี้

1. กรรมการศึกษาไม่ทราบบทบาทหน้าที่ ไม่มีการอบรมกรรมการศึกษาของโรงเรียน การประชุมกรรมการศึกษาแต่ละครั้ง โรงเรียนมักขอความร่วมมือเกี่ยวกับการบริจาค เป็นเหตุให้ กรรมการศึกษาไม่ยอมมาประชุม ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ และการดำเนินงานของโรงเรียน

3. การใช้แหล่งทรัพยากร และแหล่งวิทยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียนยังทำได้ไม่เต็มที่

4. โรงเรียนในฐานะผู้ให้บริการแก่ชุมชนยังให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนได้ไม่เต็มที่

5. การประชาสัมพันธ์และการประสานงานที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่มีเท่าที่ควร

6. โรงเรียนขาดการวางแผน วางโครงการ และการประสานงานที่ดีต่อชุมชน ทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนน้อยมาก

7. กิจกรรมเด่น ๆ เช่น การจัดตั้งสมาคมครู ผู้ปกครอง นักเรียน สมาคมศิษย์เก่า กองทุนหรือมูลนิธิโรงเรียนอันเป็นกิจกรรมที่จะเป็นสื่อสัมพันธ์และเอื้อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนมีน้อยมาก

8. โรงเรียนยังไม่เป็นแหล่งกลางที่จะเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับจุดเด่น ของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 277 - 321)

สรุปได้ว่า ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียน ประถมศึกษามัธยมคอนสวรรค์ ซึ่งอาจจำแนกปัญหาเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารในเรื่องความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน ขาดการวางแผนในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ในหลักการของโรงเรียนชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับครูรวมงานใดแก่ คณะครู เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจและการใช้เวลาให้กับชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ความพร้อมในเรื่องอาคารสถานที่

2. ปัญหาที่เกิดจากชุมชน ได้แก่ การคอยการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับต่ำ ความเชื่อและค่านิยมในชุมชนต่างกับสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งทางค่านิยมเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชนแตกต่างกันและหลายแห่งมีความเสื่อมโทรม โดยเฉพาะผู้นำในท้องถิ่นซึ่งสามารถเป็นแกนนำได้ ยั้มิได้ทำหน้าที่ตามบทบาทและไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมในโรงเรียน ตลอดจนการรวมกลุ่มประชาชนในลักษณะที่จะเกื้อหนุนต่อกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีน้อยมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ดาวเรือง รัตน์ ได้ศึกษาวิจัยงานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าโรงเรียนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับน้อยมาก ส่วนการปฏิบัติงานในด้านวิชาการ บุคลากร กิจกรรมนักเรียน งานธุรการและการเงิน และงานบริการ ได้ปฏิบัติเป็นการเพียงพอแล้ว (ดาวเรือง รัตน์ 2518 : 80 - 84) ในส่วนที่คล้ายกัน เฉลิม แหม่ขอย ได้ศึกษาวิจัยงานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ พบว่าโรงเรียนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและงานบริหารกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ งานบริหารบุคคล งานธุรการและการเงิน และงานวิชาการ (เฉลิม แหม่ขอย 2519 : 86 - 88) แนวทางเดียวกัน คุณิต บุญยากร ได้ศึกษาวิจัยงานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคกลาง พบว่างานธุรการและการเงินได้รับการปฏิบัติมากที่สุด ในขณะที่งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีการปฏิบัติการน้อยที่สุด (คุณิต บุญยากร 2518 : 141) ยิ่งไปกว่านั้น รัชนี มหาพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง งานบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลภาคใต้ พบว่ามีการปฏิบัติมากน้อยตามลำดับ คือ งานบริหารบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานวิชาการ และงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (รัชนี มหาพันธ์ 2518 : 130 - 139)

โรจชัย ไกรนราได้ศึกษาวิจัยบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชจากความเห็นของครู พบว่า การ

บริหารงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานความสัมพันธ์กับชุมชน อยู่ในระดับกลาง ส่วนงานบริหารธุรการและการเงินอยู่ในระดับมาก (โชคชัย ไกรนรา 2525 : 64 - 68) สกฤต อินทุโสภณ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษามาศำคัญ บังคับ สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาคำคัญ ๆ ในการบริหารการศึกษามาศำคัญว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการศึกษามาศำคัญไม่อำนวยความสะดวกแก่การประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากงบประมาณการศึกษาไม่เพียงพอ ประชาชนยากจนจึงขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของการศึกษามาศำคัญ (สกฤต อินทุโสภณ 2511 : 141 - 159)

เถกิงศักดิ์ พัทธโน ได้ทำการวิจัยเรื่องการเข้าร่วมมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาประชาบาล พบสิ่งมีลักษณะสอดคล้องกันว่าการเข้าร่วมมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดจากความรู้สึกของประชาชนเองมีเพียงร้อยละ 30 การเข้าร่วมและการเสียสละของประชาชนส่วนใหญ่เกิดจากการชักจูงของครู (เถกิงศักดิ์ พัทธโน 2514 : 149 - 152) สุวิธ แก้วเกษ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษารองเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปี 2518 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน้อย จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีการปฏิบัติด้านนี้เลย บุคลากรในโรงเรียนมีปริมาณงานในหน้าที่อยู่ในระดับสูง (สุวิธ แก้วเกษ 2518 : 69 - 70) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ปรีชา เชื้อตระกูล ที่ทำการวิจัยงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง โดยทดสอบผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาภาคกลาง นักวิชาการและบุคลากรนักเรียน 808 คน พบว่า โรงเรียนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน้อยที่สุด ประชาชนให้การช่วยเหลือโรงเรียนน้อย โรงเรียนก็ให้ความช่วยเหลือชุมชนน้อย (ปรีชา เชื้อตระกูล 2518 : 147)

สนอง สุวรรณวงศ์ ได้ทำการวิจัยบทบาทและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาประชาบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา พบว่า ชุมชนมีความต้องการอย่างยั้งที่จะเข้าไปสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยเข้าร่วมประชุมวางแผนนโยบายเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ค่อยเข้าใจขอบเขตของงานบริหารความสัมพันธ์

ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนยังไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองนักเรียนได้มีส่วนร่วม โรงเรียนไม่ค่อยเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นในการบริหารประชาชน โรงเรียนยังขาดอุปกรณ์และวัสดุที่จะอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน ทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องด้วย ส่วนสาเหตุที่ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนน้อย เนื่องมาจากการศึกษาและเศรษฐกิจของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ (สนอง สุวรรณวงศ์ 2519 : 104) ประจวบ ทอตระกูล ได้ศึกษามหาบทการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ตามทัศนะของครูและประชาชน พบว่า ตามทัศนะของครูและประชาชนโดยทั่วไปมีความเห็นว่าครูใหญ่ได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ (ประจวบ ทอตระกูล 2519 : 45)

ในปี พ.ศ. 2523 สมยศ มีเทศน์ ได้ทำการวิจัยการบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 6 พบว่า งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปฏิบัติกันน้อยที่สุด (สมยศ มีเทศน์ 2523 : บทคัดย่อ) ในปีเดียวกันนี้ สนาน ลิ้มปัสเวตกุล ศึกษาสมรรถภาพในการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า งานด้านสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่ครูใหญ่ให้ความสำคัญอันดับหนึ่งคือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนตามความจำเป็นในโอกาสอันสมควร เช่น การประชุม งานสังคมและเทศกาลต่าง ๆ และอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนเชิญผู้มีความชำนาญในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ผลการปฏิบัติงานที่เป็นอันดับหนึ่งคือ ผู้มาติดต่อได้รับความสะดวกสบายและพอใจ เป็นผลจากการปฏิบัติงานของครูใหญ่เรื่องมีเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนต้อนรับผู้มาติดต่อและการบริการ อันดับสุดท้ายคือ เรื่องการเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นผลการปฏิบัติงานของครูใหญ่เรื่องโรงเรียนเชิญผู้มีความชำนาญในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน (สนาน ลิ้มปัสเวตกุล 2523 : 72)

ในปี พ.ศ. 2524 ชลอ จันทรกุล ได้ศึกษาวิจัยบทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตรัง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มครูประจำการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการนิเทศการศึกษาในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ชลอ จันทรกุล 2524 : 114)

ในปี พ.ศ. 2526 ประเสริฐ เตมียบุตร ได้ศึกษาภารกิจการบริหารโรงเรียนในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 ปรากฏว่า ทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการจัดการบริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเมื่อแยกศึกษาตามตัวแปรต่าง ๆ ก็พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิ อายุและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนต่างก็มีความเห็นว่า การสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง (ประเสริฐ เตมียบุตร 2526 : บทคัดย่อ) สามารถ จุยกทอง ศึกษาวิจัยการไขว่คว้าการยอมรับในชุมชนเพื่องานบริหารโรงเรียนของจังหวัดชลบุรี พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพียงร้อยละ 47 ของระดับการปฏิบัติงานทั้งหมด (สามารถ จุยกทอง 2526 : 45)

งานวิจัยในต่างประเทศ

สมิท ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของตัวแทนประชาชนในการวางแผนและพัฒนาการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และประชาชนมีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา
2. คณะกรรมการจากประชาชนไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว โดยที่คณะกรรมการไม่ได้มีส่วนร่วมเห็น เพื่อรับรู้
3. คณะกรรมการโรงเรียนและผู้บริหารเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิมมาก หากได้มีคณะกรรมการดังกล่าวเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

(Smith. 1971 : 2377 - A)

เบเคอรา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชนในการวินิจฉัยปัญหา เขาได้แยกการตัดสินใจปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียน ผู้บริหารและตัวแทนชุมชนจะต้องร่วมมือกัน ทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาตามหน้าที่ บทบาทและนโยบายที่ใดตกลงกันไว้ และนอกจากนี้ยังพบอีกว่า

1. ผู้บริหารจะต้องเข้าใจและสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชน อีกทั้งจะต้องพร้อมที่จะเข้าร่วมกับชุมชนในทุกโอกาส

2. ทักษะในทางที่ไม่พึงประสงค์ของแต่ละฝ่ายจะเป็นปัญหาสำคัญ หรือ เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติงานร่วมกัน

3. ในการเข้าร่วมของประชาชนหรือชุมชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจะต้องมีการฝึกฝนอบรมและเตรียมการก่อนพอสมควร

4. ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเอง และไม่ควรคาดหวังเกี่ยวกับผลที่ควรจะได้รับใหญ่เกินไปในการเข้าร่วมกับชุมชนแต่ละครั้ง (Becerra. 1974 : 6887 - A)

บุรุษ ไคว้จัมพามาของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชนพบว่า ความคาดหวังของโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่มีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน สำหรับความคาดหวังของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา มีดังนี้

1. ครูใหญ่คาดหวังที่จะให้ผู้ปกครองนักเรียนได้มีส่วนร่วมเข้ามาร่วมเกี่ยวกับกิจการหรือโครงการของโรงเรียนร่วมกัน

2. ครูใหญ่หวังที่จะให้ท้องถิ่น สังคม องค์การศาสนาได้หันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอนเด็กให้มากยิ่งขึ้น

3. ครูใหญ่หวังที่จะให้การทำงานมีความสามัคคีกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและอยากจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของเด็กด้วย

4. ครูและผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้ครูใหญ่ที่รักหรือที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณโรงเรียน

5. ครูใหญ่มีความเห็นว่า การสื่อความหมายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีอุปสรรคอยู่อย่างหนึ่งคือ การที่จะทำให้ความหมายของสิ่งหนึ่งสิ่งใดถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดข่าวเกิดการผิดพลาด (Bruce. 1971 : 6070 - A)

ในปี ค.ศ. 1980 เรย์ ได้ศึกษาภารกิจของครูใหญ่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาที่ เซาท์คาร์โรไลนา ซึ่งได้รับการเลือกสรรให้เป็นโรงเรียนชุมชน โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนศึกษาธิการจังหวัด คณะกรรมการโรงเรียน ประธานผู้ปกครอง และร้อยละ 10 ของครูที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

1. การคาดหวั้งบทบาทของครูใหญ่ที่เข้ากันได้อย่างสมเหตุสมผลกับกลุ่มที่แตกต่างกันในขอบเขตของการวางแผนโรงเรียน บุคลิกภาพของนักเรียน ภาวะผู้นำชุมชนและโรงเรียน และการจัดยานพาหนะโรงเรียน
2. เจตคติของครูใหญ่ในฐานะผู้อำนวยความสะดวก และเป็นบุคคลที่เอื้ออำนวยต่อโปรแกรมการเรียนการสอนมากกว่ากิจกรรมรวมกัน
3. ครูใหญ่จะตองเกี่ยวข้องกับอิทธิพล อำนาจหน้าที่และการตัดสินใจต่อนโยบายของโรงเรียน
4. การรายงานของคณะกรรมการโรงเรียนเมื่อตราความสัมพันธ์ต่ำกว่ากลุ่มอื่นทั้งหมด
5. ข้อมูลการให้การสนับสนุนจากประชาชนเมื่อต้องการสัมพันธ์กับนโยบายทางการศึกษา

(Ray. 1980 : 492 - A)

ในปี 1980 เทนกัน นัทซ์ ได้ศึกษาวิจัยเจตคติของมวลชนที่มีต่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษาในโรงเรียนหมู่บ้านของอังกฤษ จากผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนปรากฏว่า ผู้ที่มิการศึกษาสูงเห็นควาควรมีจุดมุ่งหมายทางการศึกษา และนั่นคือผลลัพธ์ของพวกเขา

(Nutz. 1980 : 1416 - A)

และในปี 1980 ทิกพิน ได้ศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่บริการชุมชนของวิทยาลัยชุมชนกับโรงเรียนชุมชน รัฐเพนเนลเซีย พบว่า วิทยาลัยชุมชน โปรแกรมบริการชุมชนและโรงเรียนชุมชนแสดงให้เห็นหน้าที่ที่กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีระบบชุมชนควย และยังพบว่าโปรแกรมบริการชุมชนไม่ถึงจุดสมบูรณ์เพราะขาดทุนทรัพย์ ขาดบุคคลที่มีความสามารถ ขาดการเสนอให้กรรมการพิจารณา และยังทราบว่าสมาชิกของชุมชนไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับแผนเพื่อทำการบริการหรือสำรวจและประเมินเครื่องมือเครื่องใช้

(Thigpin. 1980 : 516 - A)

งานวิจัยของ พอลโลซซี่ ซึ่งทำการวิจัยในปี 1981 ได้วิจัยรูปแบบของชุมชนต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโรงเรียนท้องถิ่น ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ พบว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนควรร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย คือ โรงเรียนไม่ควรติดอยู่กับนโยบายมากนัก ส่วนฝ่ายชุมชนควรจะต้องเกี่ยวข้องกับนโยบายที่สัมพันธ์กับความสามารถที่ตัวเองจะทำได้

(Pallozzi. 1981 : 1418 - A)

จากการวิจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งของไทยและจากต่างประเทศ จะเห็นว่าการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนต่าง ๆ มีการปฏิบัติมากน้อยตามลำดับ คือ งานธุรการและการเงิน งานบุคลากร งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน ส่วนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีการปฏิบัติกันอยู่ในระดับน้อย และในการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ยังขาดงบประมาณ ประชาชนเขามามีส่วนร่วมน้อย ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูยังขาดความเข้าใจในขอบเขตของการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมยังมีอยู่ในลักษณะค่อนข้างน้อย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้เป็นวิธีดำเนินการวิจัยซึ่งกล่าวถึงประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิธีสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2528 จำนวน 479 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการแยกกลุ่มเป็นรายอำเภอตามขนาดของโรงเรียนที่มีในแต่ละอำเภอ ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนขนาดที่มีนักเรียน 359 คนลงมา จำนวน 408 คน สุ่มมาร้อยละ 30 ของจำนวนผู้บริหารโรงเรียนขนาดที่มีอยู่ในแต่ละอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างรวมจากทุกอำเภอ จำนวน 122 คน

2. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนขนาดที่มีนักเรียน 360 คนขึ้นไป จำนวน 71 คน สุ่มมาร้อยละ 60 ของจำนวนผู้บริหารโรงเรียนขนาดที่มีอยู่ในแต่ละอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างรวมจากทุกอำเภอ จำนวน 43 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 165 คน คิดเป็นร้อยละ 34.44 ของกลุ่มประชากร ดังรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามขนาดโรงเรียน ซึ่งได้จากอำเภอและ
กิ่งอำเภอในจังหวัดสงขลา

อำเภอ	จำนวน ผู้บริหาร	จำนวนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง				
		นักเรียน 359 คนลงมา		นักเรียน 360 คนขึ้นไป		รวมกลุ่ม ตัวอย่าง
		จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง	
เมืองสงขลา	55	41	12	14	8	20
หาดใหญ่	79	65	20	14	8	28
ระโนด	45	40	12	5	3	15
สทิงพระ	29	19	6	10	6	12
รัตภูมิ	35	31	9	4	2	11
เทพา	46	43	13	3	2	15
จะนะ	52	44	13	8	5	18
นาทวี	32	31	9	1	1	10
สะบ้าย้อย	31	28	8	3	2	10
สะเคา	33	30	9	3	2	11
กิ่งกระเสียน	9	6	2	3	2	4
กิ่งนาหมอม	10	9	3	1	1	4
กิ่งควนเนียง	23	21	6	2	1	7
รวม	479	408	122	71	43	165

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นด้วยตนเอง 1 ชุด โดยอาศัยแนวคิดจากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมาสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ คุณวุฒิ วิทยุติ ประสพการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัด สงขลา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับของปัญหา				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	1	2	3	4	5
(๐) การบริการให้ยืมโต๊ะ ม้านั่ง ในกิจกรรม สำคัญของชุมชน					
(๐๐) การเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ไปสู่ชุมชน					

เกณฑ์การให้คะแนน

น้อยที่สุด	มีน้ำหนักเป็น 1 หน่วย
น้อย	มีน้ำหนักเป็น 2 หน่วย
ปานกลาง	มีน้ำหนักเป็น 3 หน่วย
มาก	มีน้ำหนักเป็น 4 หน่วย
มากที่สุด	มีน้ำหนักเป็น 5 หน่วย

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบระบุปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา พร้อมขอเสนอแนะในการปรับปรุง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาคนถวรายละเอียดจากคำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและศึกษาแนวทางจากแบบสอบถามของ สอนง สุวรรณวงศ์ (สอนง สุวรรณวงศ์ 2519 : 125 - 132) และประสิทธิ์ เทียมเกษ (ประสิทธิ์ เทียมเกษ 2521 : 74 - 83) มาสร้างแบบสอบถามขึ้น 30 ข้อ
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และเสนอให้แก้ไขปรับปรุง
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ตรวจสอบความสมบูรณ์ และแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงครั้งสุดท้ายไปทดสอบใช้ (Try out) กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหัวไทร สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการออกรายการแล้วมาตรวจสอบให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นสูงร้อยละ 89.76

รวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยแก่ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปรวบรวมข้อมูลตามอำเภอต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทั้ง 10 อำเภอ กับ 3 กิ่งอำเภอในจังหวัดสงขลา
3. นำแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ และให้คะแนน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 155 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้ง 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.94 ที่ส่งไปทั้งหมดของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หากการอยุ่ละสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1
2. หากคะแนนเฉลี่ยในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2
3. คำนวณหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อหาความกระจายของข้อมูล
4. ทดสอบสมมติฐาน
 - 4.1 ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ t -test สำหรับเปรียบเทียบลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่างกันระหว่าง 2 กลุ่ม
 - 4.2 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ใช้ F - test สำหรับเปรียบเทียบลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่างกันระหว่าง 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติต้องทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ นิวแมนคูลส์ (Newman - Keuls Method)
5. สำหรับข้อมูลที่ไดจากคำถามปลายเปิดนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาจัดลำดับความถี่ของคำตอบ และอภิปรายผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 การวัดค่าเฉลี่ย

1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

(ข้อควรระวัง : 2525 : 32)

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

S แทนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$(\sum X)^2$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

(ข้อควรระวัง : 2525 : 58)

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สูตร

$$L = \frac{N}{N-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_x^2} \right]$$

L แทนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

N แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

$\sqrt{s_1^2}$ แทน ผลรวมความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

s_x^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

(ประกอบ กรรณสูตร 2525 : 52 - 53)

3. การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{N_1} + \frac{s_2^2}{N_2}}}$$

t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการแจกแจงแบบ t

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

s_1^2, s_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

N_1, N_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

(วิเชียร เกตุสิงห์ 2525 : 77)

4. การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการแจกแจงแบบ F

MS_b แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลต่างกำลังสองระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทนี้เป็นผลการวิเคราะห์ซึ่งกล่าวถึง สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัย ได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย	
N	แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
S^2	แทน ความแปรปรวน	
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้	t - distribution
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้	F - distribution
SS	แทน Sum Square	
MS	แทน Mean Square	
df	แทน Degree of Freedom	

ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตอน ๆ ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิเคราะห์ จำแนกตามคุณวุฒิ วิทยุติ
ประสบการณ์ในตำแหน่งและขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิ วัยวุฒิ ประสบการณ์ในตำแหน่งและขนาดโรงเรียน
ที่ต่างกัน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำแนกตามคุณวุฒิ
วัยวุฒิ ประสบการณ์ในตำแหน่งและขนาดโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา จำแนกตามคุณวุฒิ วัยวุฒิ ประสบการณ์ในตำแหน่งและขนาด
โรงเรียน รายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์จำแนกตามตัวแปร

ลำดับที่	ตัวแปร	จำนวนแบบสอบถาม ที่สมบูรณ์	คิดเป็นร้อยละ
1	คุณวุฒิ		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	44	28.39
	ปริญญาตรีขึ้นไป	111	71.61
	รวม	155	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	จำนวนแบบสอบถาม ที่สมบูรณ์	คิดเป็นร้อยละ
2	วัยวุฒิ		
	น้อยกว่า 35 ปี	30	19.35
	35 ปีขึ้นไป	125	80.65
	รวม	155	100
3	ประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้า สถานศึกษา		
	น้อยกว่า 5 ปี	57	36.77
	ระหว่าง 5 - 10 ปี	33	21.29
	มากกว่า 10 ปี	65	41.94
	รวม	155	100
4	ขนาดของโรงเรียน		
	359 คนลงมา	115	74.19
	360 คนขึ้นไป	40	25.81
	รวม	155	100

จากตาราง 2 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 155 คน จำแนกตาม
คุณวุฒิของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่า วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 28.39 และวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป
ร้อยละ 71.61 จำแนกตามวัยวุฒิของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่าอายุน้อยกว่า 35 ปี ร้อยละ
19.35 และอายุ 35 ปีขึ้นไป ร้อยละ 80.65 จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้า
สถานศึกษา ปรากฏว่า ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 36.77 ประสบการณ์ระหว่าง
5 - 10 ปี ร้อยละ 21.29 ประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 41.94 จำแนกตามขนาด
ของโรงเรียน ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีนักเรียน 359 คนลงมา ร้อยละ 74.19
และผู้บริหารโรงเรียนที่มีนักเรียน 360 คนขึ้นไป ร้อยละ 25.81

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นการเสนอค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เป็นรายชื่อ ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นรายชื่อ
ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S	ลำดับที่
1	การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน และชุมชน	2.8194	.8639	23
2	การกำหนดนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีเพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้สอดคล้อง กับความต้องการของชุมชน	2.9677	.9288	16

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S	ลำดับที่
3	การปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ ประสานงานในการพัฒนาชุมชน	3.2903	.9933	2
4	การติดต่อประสานงานให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างตัวแทน 4 กระทรวงหลักในระดับตำบล เพื่อร่วมพัฒนาชุมชน	3.1742	1.0074	5
5	การปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่ง บริการข่าวสารของชุมชน	2.9806	1.0031	14
6	การให้การศึกษากับอบรบด้านวิชาชีพที่เหมาะสม ในชุมชน	2.9742	1.0253	15
7	การพัฒนาจิตสำนึกของคณะครูในโรงเรียน ให้ยอมรับและเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ โรงเรียนที่มีต่อชุมชน	3.2065	.9980	3
8	การใช้แหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน	3.1161	.8448	9
9	การดำเนินการให้คณะกรรมการศึกษาของ โรงเรียนได้แสดงบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	3.1677	1.0679	6
10	การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยเหลือ กิจการด้านการศึกษาของโรงเรียนและชุมชน	2.8645	1.2118	22

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{x}$	s	ลำดับที่
11	การร่วมมือกันจัดกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างโรงเรียนกับ ประชาชนในชุมชน	3.0258	1.2991	13
12	การขอความร่วมมือจากประชาชนในการทำ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และพัฒนาชุมชน	2.9613	1.1275	17
13	การสนับสนุนและส่งเสริมให้ห้องสมุดโรงเรียน เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของประชาชน	3.1419	.9699	7
14	การจัดบริการด้านการศึกษาและนันทนาการให้กับชุมชน	2.9742	1.0126	15
15	การนำความรู้ แนวคิด และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมาเผยแพร่ให้กับชุมชน	3.0516	.7712	11
16	การนำรูปแบบและวิธีการการเกษตรแผนใหม่มา ทดลองสาธิตในโรงเรียนให้เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน	3.0645	1.0299	10
17	การร่วมมือกันสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	3.0323	.9217	12
18	การรณรงค์ในการให้ประชาชนปฏิบัติตามค่านิยม พื้นฐาน 5 ประการ	3.1419	.8094	7
19	การแถลงข่าวสารกิจการโรงเรียนและชุมชนที่ ดำเนินการแล้ว กำลังดำเนินการ และดำเนินการ ต่อไป ให้ประชาชนทราบ	2.9226	.9970	18

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S	ลำดับที่
20	การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันของผู้นำฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน	2.9806	.9221	14
21	การขอความร่วมมือระหว่างวัดกับโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตใจของนักเรียนในชุมชน	2.9677	1.2083	16
22	การรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคาร สถานที่ในชุมชน	3.1935	1.0199	4
23	การต่อต้านอบายมุขในชุมชน เช่น ยาเสพติด การพนัน การมั่วสุม	3.4452	1.0577	1
24	การร่วมมือกันป้องกันและกำจัดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ในชุมชน	2.9226	.9084	18
25	การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของคณะครู และนักเรียนในชุมชน	3.1290	1.1827	8
26	การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้ และบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของชุมชน	3.1161	1.0442	9
27	การจัดให้คณะครูและประชาชนพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	3.0258	.9997	13

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S	ลำดับที่
28	การสนับสนุนและส่งเสริมให้คณะครูเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน	2.8903	.9368	21
29	การดำเนินงานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของคนในชุมชนโดยอาศัยหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ผลิตทางการเกษตร กลุ่มสหกรณ์ร้านค้าในหมู่บ้าน	2.9097	.9368	19
30	การดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของชุมชน	2.8968	.8152	20
	เฉลี่ย	3.0452	1.0104	

จากตาราง 3 ผลการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาคือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหาก็พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหามากอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็นปัญหา สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ความเรียงแบบมาตรฐานและลำดับที่ระดับปัญหาในการบริหารงานด้าน
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน

ลำดับที่	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S
1	การต่อต้านสิ่งอามุขในชุมชน เช่น ยาเสพติด การเล่นการพนัน	3.4452	1.0577
2	การปรับปรุงโรงเรียนประต้อมศึกษาให้เป็นศูนย์ ประสานงานในการพัฒนาชุมชน	3.2903	.9933
3	การพัฒนาจิตสำนึกของ คณะครูในโรงเรียนให้ยอมรับ และเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่โรงเรียนที่มีต่อชุมชน	3.2065	.9980
4	การรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ในชุมชน	3.1935	1.0199
5	การติดต่อประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่าง ตัวแทน 4 กระทรวงหลักในระดับตำบล เพื่อรวม พัฒนาชุมชน	3.1742	1.0075
6	การดำเนินการให้คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน ได้แสดงบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.1677	1.0679
7	การสนับสนุนและส่งเสริมให้ทองสมัคโรงเรียนเป็นแหล่ง ค้นคว้าหาความรู้ของประชาชน	3.1419	.9699
	การรณรงค์ในการให้ประชาชนปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ	3.1419	.8094
8	การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของ คณะครูและนักเรียน ในชุมชน	3.1290	1.1827

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S
9	การใช้แหล่งวิชาการ สถานประกอบการและทรัพยากร ที่มีในท้องถิ่นมาให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในโรงเรียน การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้ และบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของชุมชน	3.1161	.8448
10	การนำรูปแบบและวิธีการการเกษตรแผนใหม่มาทดลอง สาธิตในโรงเรียนให้เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน	3.0645	1.0299
11	การนำความรู้ แนวคิด และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็น ประโยชน์ ต่อการดำรงชีวิตมาเผยแพร่ให้กับชุมชน	3.0516	.7712
12	การร่วมมือกันสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	3.0323	.9217
13	การร่วมมือกันจัดกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม และ กิจกรรมทางศาสนา ระหว่างโรงเรียนกับประชาชนในชุมชน การจัดให้คณะครูและประชาชนพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	3.0258	1.2991
14	การปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่ง บริการข่าวสารของชุมชน การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันของผู้นำฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน	2.9806	1.0031
		2.9806	.9221

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S
15	การจัดบริการด้านการกีฬา และนันทนาการให้กับชุมชน	2.9742	1.0126
	การให้การศึกษาวรรณคดีโบราณคดีที่เหมาะสมแก่คนในชุมชน	2.9742	1.0253
16	การกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน	2.9677	.9280
	การขอความร่วมมือระหว่างวัดกับโรงเรียนในการจัด กิจกรรมพัฒนาจิตใจของคนในชุมชน	2.9677	1.2083
17	การขอความร่วมมือจากประชาชนในการทำกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์และพัฒนาชุมชน	2.9613	1.1275
18	การแถลงข่าวสาร กิจกรรมโรงเรียนและชุมชน ที่ดำเนินการแล้ว กำลังดำเนินการ และจะดำเนินการ ต่อไป ให้ประชาชนทราบ	2.9226	.9970
	การร่วมมือกันป้องกันและกำจัดสิ่งแวดลอมเป็นพิษในชุมชน	2.9226	.9084
19	การดำเนินงานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของคนในชุมชน โดยอาศัยหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ผลิตทางเกษตร กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า ในหมู่บ้าน	2.9097	.9368
20	การดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรม ด้านต่าง ๆ ของชุมชน	2.8968	.8152

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S
21	การสนับสนุนและการส่งเสริมให้คณะครูเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในรูปของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน	2.8903	.9368
22	การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อช่วยเหลือกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียนและชุมชน	2.8645	1.2118
23	การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน	2.8194	.8639

จากตาราง 4 ผลการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารในโรงเรียน ปรากฏว่า การต่อต้านสิ่งอามานิยมในชุมชน เป็นปัญหาที่ผู้บริหาร เห็นว่ามีความสำคัญเป็นอันดับแรก ปัญหาที่มีความสำคัญลดหลั่นลงมา ได้แก่ การปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ประสานงานในการพัฒนาชุมชน ปัญหาการพัฒนาจิตสำนึกของคณะครูให้ยอมรับและเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนที่มีต่อชุมชน ปัญหาการรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ในชุมชน และปัญหาการติดต่อประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่าง 4 กระทรวงหลัก ในระดับตำบลเพื่อร่วมพัฒนาชุมชน ส่วนปัญหาที่มีลำดับความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิ ประสิทธิภาพในตำแหน่ง และขนาดโรงเรียนต่างกัน

ตาราง 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชนของผู้บริหารวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี กับผู้บริหารวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป

คุณวุฒิ				t
ต่ำกว่าปริญญาตรี N = 44		ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป N = 111		
$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
89.5227	18.1440	92.0811	15.5744	- .8228

จากตาราง 5 ปรากฏว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีกับวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป
มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

ตาราง 6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนของผู้บริหารที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี กับผู้บริหารอายุ 35 ปีขึ้นไป

วิทยุติ				t
น้อยกว่า 35 ปี N = 30		35 ปีขึ้นไป N = 125		
$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
92.2667	14.8771	91.1360	16.7200	.3647

จากตาราง 6 ปรากฏว่า ผู้บริหารที่มีวิทยุติน้อยกว่า 35 ปี กับวิทยุติ 35 ปีขึ้นไป
มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Classification)
 ในปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามทัศนะของผู้บริหาร
 ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี, ระหว่าง 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี

แหล่งตัวแปร	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	220.750	110.375	.405
ภายในกลุ่ม	152	14,394.746	272.334	
รวม	154	14,615.496		

จากตาราง 7 ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
 กับชุมชนตามทัศนะของผู้บริหาร ที่ปฏิบัติงานในขนาดโรงเรียนที่นักเรียน 359 คนลงมา
 กับขนาดโรงเรียนที่นักเรียน 360 คนขึ้นไป

ขนาดโรงเรียน				t
นักเรียน 359 คนลงมา N = 115		นักเรียน 360 คนขึ้นไป n = 40		
$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
91.3304	16.4294	91.4250	16.2587	- .0316

จากตาราง 8 ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนเพื่อบริหารโรงเรียนขนาดมีนักเรียน 359 คนลงมา กับขนาดมีนักเรียน 360 คนขึ้นไป มีปัญหาในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งรวบรวมจากแบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น มีสาระสำคัญเรียงลำดับความถี่ของผู้ตอบ ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รายละเอียดตามตาราง 9

ตาราง 9 ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ลำดับที่	สภาพปัญหา	ความถี่
1	คนในชุมชนโดยเฉพาะในชนบทฐานะยากจน ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้และเวลาที่จะติดต่อสัมพันธ์กับโรงเรียนมีน้อยมาก ความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนรวมกันมีน้อยมาก	46
2	การนิยมนิยมชอบในทางอบายมุขยังปรากฏอยู่ในชุมชนสูง โดยเฉพาะการพนันรูปแบบต่าง ๆ ผู้นำในท้องถิ่นและแกนนำที่ั่งขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ไม่สามารถหาแนวทางยับยั้งสิ่งเหล่านี้ในชุมชนได้ ในที่บางแห่งผู้นำท้องถิ่นกลับเป็นผู้สนับสนุนเสียเอง เพราะมีผลประโยชน์ตอบแทน	34

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	สภาพปัญหา	ความถี่
3	โรงเรียนมีงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้บริการแก่ชุมชนไม่พอ กับความจำเป็นต้องการ จากสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะบริการชุมชน หลายประการ	28
4	คณะครูมีโอกาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนได้บ่อย เนื่องจากมี ภารกิจในโรงเรียนมากและมีความจำเป็นของใจเวลาออกราชการ ไปประกอบอาชีพส่วนตัวเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัว	23
5	การประสานงานของ 4 หน่วยงานหลักในระดับตำบลหรือระดับ อำเภอ ยังไม่มีการประสานกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้าน แผนงาน โครงการ การปฏิบัติงานและกระบวนการจัดการ บริการประชาชน	19
6	โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถบริการและแนะนำด้านอาชีพแก่ ชุมชนได้ เพราะโรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญใน สาขาวิชาชีพที่จำเป็นของชุมชน โดยเฉพาะเรื่องของการเกษตร แผนใหม่	13
7	โรงเรียนไม่ได้กำหนดแผนงานและโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การดำเนินงาน ด้านนี้จึงเป็นไปตามโอกาสและเป็นลักษณะไม่ต่อเนื่อง	13
8	ชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจระดับพื้นฐานแบบง่าย ๆ เกี่ยวกับ ระบบการจัดการศึกษาและเป้าหมายของการจัดการประถมศึกษา โดยเฉพาะโครงสร้างและกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาสมัยใหม่	12

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	สภาพปัญหา	ความถี่
9	ประชาชนยังไม่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นของเขา จึงมีความคิดว่าการพัฒนาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเป็นเรื่องของทางราชการและไม่สนใจเรื่องการค้าเงินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน	11
10	กรรมการศึกษาของโรงเรียน ยังไม่เข้าใจบทบาทที่แท้จริง การให้ความร่วมมือกับโรงเรียนและการเป็นแกนนำในฐานะตัวแทนประชาชนในคาบพัฒนาโรงเรียนและชุมชนมีคุณค่าเงินไปตามเป้าหมาย	10
11	มีประชาชนในชนบทอีกเป็นจำนวนมากที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ยากต่อการสร้างความเข้าใจ ยากต่อการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ และยากต่อการแนะนำและส่งเสริมในเรื่องอื่น ๆ เช่น วิชาการใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต	9
12	ที่พักอาศัยของครูส่วนใหญ่ไม่อยู่ในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียน โอกาสที่จะใกล้ชิดสนิทสนมและให้คำแนะนำหรือร่วมกิจกรรมในชุมชนจึงน้อยมาก	9
13	งานในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีปริมาณมากขึ้น โดยเฉพาะภารกิจของโรงเรียนเกี่ยวกับงานปรับปรุงคุณภาพและปรับปรุงประสิทธิภาพการประถมศึกษา โรงเรียนปรับตัวไม่ทัน กิจกรรมเกี่ยวกับการร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงลดลงมาก	9
14	ครูกับชุมชนมีความรู้สึกและความเข้าใจเรื่องการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ตรงกัน เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งและขาดการร่วมมือกัน	8

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	สภาพปัญหา	ความถี่
15	คณะครูไม่ทราบหลักการและวิธีการที่จะดึงชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน	8
16	คนในชุมชนเป็นหน่วยงานการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและหน่วยงานของทางราชการหรือกิจกรรมอื่นของชุมชนที่คงจำยอมในการเสียสละเงินกายบอย ๆ gering	3
17	ประชาชนบางกลุ่มบางหมู่บ้าน ไม่สนับสนุนให้บุตรหลานเรียนหนังสือ จึงไม่สนใจใยดีในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมหลายกิจกรรมจัดขึ้นเพื่อประโยชน์แก่คนในชุมชนโดยตรง	8
18	คณะครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญที่จะร่วมกันเป็นแกนนำในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชน	8
19	โรงเรียนห่างไกลจากชุมชน ยากต่อการที่จะไปมาหาสู่กับชุมชน และยากต่อการจัดกิจกรรมในลักษณะดึงดูดความสนใจจากชุมชน	7
20	คนในชุมชนส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของสาธารณสมบัติ สาธารณสมบัติจึงมักถูกทำลาย หรือมีคนยักตื้อไปเป็นของคน	7
21	บุคลากรในโรงเรียนโดยเฉพาะครูส่วนใหญ่ที่ประจำทำการสอนในโรงเรียน ไป-มาปฏิบัติงานในลักษณะไปเช้ากลับเย็น เพราะการคมนาคมระหว่างที่พักกับโรงเรียนสะดวก การใกล้ชิดสนิทสนม และโอกาสที่จะรวมกิจกรรมกับชุมชนของคณะครู โดยส่วนรวมลดลง จนหาโอกาสรวมงานในชุมชนน้อยลง	7

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	สภาพปัญหา	ความถี่
22	การนัดแนะและประสานงานในลักษณะการประชุม ประชาชนในหมู่บ้านหรือระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการต่าง ๆ ยังไม่ประสานกัน ยังเป็นลักษณะที่ทางหน่วยงานต่างนัดแนะวันและที่ต่างกัน เดือนหนึ่ง ๆ ประชาชนบางแห่งบางท้องถิ่นใช้เวลาทำมาหากินเพื่อไปประชุมหลายครั้ง ในทางเรื่องทางสารกัน ทำให้ประชาชนเบื่อ เพราะใช้เวลาในการประกอบอาชีพ	6
23	ในชุมชนมีคนว่างงานมากในบางช่วงฤดู การละทิ้งเพื่อออกไปหางานทำต่างถิ่นตามฤดูกาลจึงมีมาก ยากต่อการรวมกลุ่มคนเพื่อทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนหรือพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน	6
24	ประชาชนยังเห็นว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนได้ไม่มากนัก ส่วนใหญ่ชุมชนเป็นผู้ให้โรงเรียนเสียมากกว่า	6
25	สภาพความคิดความรู้สึกและสภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนกับชุมชนเมืองมีความแตกต่างกัน ทำให้ผลการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมรวมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนปรากฏออกมาในลักษณะแตกต่างกัน	6
26	ความแตกต่างกันในเรื่องศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของคนในชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการรวมกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชน	5
27	ประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับประถม เพราะเป็นการศึกษามากมายแต่จะให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากกว่า	5

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	สภาพปัญหา	ความถี่
28	คณะกรรมการต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านและชุมชนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่และยึดถือผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นใหญ่ ทำให้ยากในการปฏิบัติงานของคณะครูที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ	4
29	ในชุมชนที่ประชาชนในนิยมใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ มีปัญหาเรื่องการสื่อสารเพื่อการแนะนำหรือสร้างความเข้าใจกันระหว่างครูกับชุมชน	4
30	ผู้นำในชุมชนส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความรับผิดชอบและความตั้งใจจริงในการนำชุมชนหรือนำสิ่งใหม่มาปรับปรุงพัฒนาชุมชน	4
31	บุคลากรในโรงเรียนบางตัวในโรงเรียนประเพณีที่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน ชุมชนจึงไม่เห็นความสำคัญของโรงเรียนและไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน	4
32	ครอบครัวในชุมชนแทบโดยเฉพาะผู้เฒ่าผู้แก่ที่ทำการทำสวน ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายห่างกัน ยากต่อการติดต่อและตั้งให้มาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและโรงเรียน	4
33	ปัญหาทางการเมืองและความปลอดภัยในสวัสดิภาพของชีวิตและทรัพย์สินที่อยู่มากมายในเขตทุกความบางท้องที่ ทำให้ครูไม่กล้าเสี่ยงที่จะเข้าไปติดต่อหรือร่วมกิจกรรมกับชุมชน	4
34	คนในชุมชนจำนวนไม่น้อยที่ขาดความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกับเพื่อส่วนรวม การรวมกันในลักษณะกลุ่มอย่างถาวร เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองมีจำนวนน้อยมาก	3

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	สภาพปัญหา	ความถี่
35	ครูในโรงเรียนจำนวนหนึ่งมีความเคยชินต่อสภาพที่เป็นอยู่ของโรงเรียนและชุมชน และมีความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อันจะทำให้ตนเองทำงานและมีภาระทางด้งคงมากขึ้น	3
36	ความเชื่อและความศรัทธาที่ภาคีเหตุผลของคนในชุมชน เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางต่าง ๆ ในชุมชน	3
37	ครูในโรงเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจต่อกิจกรรมของชุมชนเท่าที่ควร ชุมชนจึงไม่สนใจที่จะให้ความช่วยเหลือโรงเรียน	3
38	ประชาชนส่วนหนึ่งมีความรู้สึกว่าการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่ค่อยสำคัญนัก เพราะเมื่อจบแล้วเด็กไม่ทำงานเท่า การยินยอมส่งลูกหลานไปโรงเรียนเพราะกฎหมายบังคับ	3
39	โรงเรียนและชุมชนมีการวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาและจัดกิจกรรมในชุมชนน้อยมาก	2
40	คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชนจำนวนน้อยคน ผู้สนับสนุนร่วมมือเหล่านี้นั้นส่วนใหญ่ขำหนากันอยู่เสมอ ทำให้เกิดการเบื่อกัน	1

จากตาราง 9 แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษายังประสบปัญหาในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในลักษณะต่าง ๆ กันหลายประการ ปัญหาที่ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ชุมชนไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วม เพราะความยากจน ปัญหาเรื่องอบายมุขในชุมชน ปัญหาค่านิยมประเพณี และวิถีชีวิตที่ไม่ค่อยพอเพียง

ที่จะให้บริการชุมชน ปัญหาครูไม่ค่อยจะไดรรวมกิจกรรมกับสังคม เนื่องจากมีภารกิจมาก ปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานของชุมชน 4 กระทรวงหลักยังไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนพบว่ามีสำคัญโดยที่สุด ได้แก่ ปัญหาประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา มีรายละเอียดตามตาราง 10

ตาราง 10 แสดงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	การป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชน ทางราชการและผู้นำของท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างจริงจัง โรงเรียนและชุมชนควรร่วมกันสอดส่องดูแล และควบคุมเยาวชนในความรับผิดชอบอย่างจริงจังเช่นกัน	42
2	หน่วยงานของ 4 กระทรวงหลักระดับอำเภอและระดับตำบลควรประสานงานกับโรงเรียนในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ การสังคมและการศึกษา โดยร่วมกันค้นหาปัญหา ประมวลปัญหาและร่วมมือกันวางแผนให้ประสานสัมพันธ์กัน โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานงาน	34
3	ในการเชิญชวนประชาชนให้มาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ควรหลีกเลี่ยงการเรียกร้องให้มีการบริจาคทรัพย์สินและเงินทอง	29

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
4	โรงเรียนควรกำหนดขอบข่ายงานและกิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชนให้ชัดเจน โดยให้คณะครูและคณะกรรมการ ศึกษาของโรงเรียนได้รับรู้และเข้าใจตรงกัน	25
5	ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรมีการศึกษา ให้ทราบสภาพปัญหา ความต้องการและความพร้อมของชุมชน ตลอดจนจะต้องทราบแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน	24
6	โรงเรียนควรเลือกส่งเสริมอาชีพที่เด่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับความ ต้องการของชุมชนอย่างน้อยหนึ่งอย่าง เพื่อให้มีวิชาชีพให้นักเรียน โดยดำเนินกิจกรรมนี้ในลักษณะภาคปฏิบัติอย่างจริงจังทั้งที่บ้านและ ในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นผลต่อการเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวของ นักเรียนได้ทางหนึ่ง และอาจใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของ ประชาชนได้ส่วนหนึ่งเช่นกัน ชุมชนก็จะเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียน ได้ให้ในสิ่งที่มีความค่าทางเศรษฐกิจแก่เขา	24
7	โรงเรียนและชุมชนควรมีการร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรม พัฒนาชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงที่เกี่ยวข้องประสานงาน และสนับสนุน	24
8	โรงเรียนควรสร้างความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และจัดให้มีวัสดุ ที่จำเป็นเพื่อบริการให้ชุมชนได้มีใช้ในโอกาสที่จำเป็น	20
9	โรงเรียนควรมอบหมายภารกิจให้คณะครูช่วยปฏิบัติงานด้านประสานงาน และการปฏิบัติงานต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนโดยแบ่งเขตความรับผิดชอบของ คณะครูออกเป็นเขตย่อย ๆ ให้ครอบคลุมเขตบริการของโรงเรียน	17

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
10	โรงเรียนควรสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีโอกาสออกไปพบปะกับบุคลากรนักเรียนในลักษณะการเยี่ยมบ้าน เพื่อหาทางประชาสัมพันธ์หรือให้คำแนะนำสิ่งที่น่าสนใจแก่ชุมชน	17
11	หน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนควรประชุมชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจระบบการจัดการประถมศึกษา ในเรื่องของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน	17
12	ในการให้บริการสิ่งต่าง ๆ แก่ชุมชน ควรมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ให้ชัดเจนและเป็นที่เข้าใจตรงกันทุกฝ่าย	16
13	บุคคลที่เป็นแกนนำของชุมชนอื่น โคกแก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน ควรได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจเรื่องการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรและเป้าหมายของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา	16
14	การติดต่อประสานงานกับคนในชุมชน เพื่อให้รวมกิจกรรมของโรงเรียนหรือกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน ควรใช้วิธีติดต่อถึงตัวโดยตรง การใช้สื่อทางเอกสารควรใช้ให้น้อยที่สุด	15
15	ควรหาทางพัฒนาผู้นำในชุมชนให้มีความสามารถที่จะเป็นแกนนำในชุมชนได้อย่างแท้จริง บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำในตอนเริ่มแรกควรมีอย่างน้อยจำนวนหมู่บ้านละ 5 คน และควรหาทางทวีจำนวนขึ้นทุกเดือน	14

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
16	โรงเรียนควรรหาโอกาสให้ชุมชนมาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ในโรงเรียน โดยช่วยเหลือบริการในสิ่งจำเป็นให้กับคณะผู้จัดกิจกรรม ของเสียกับการใช้โอกาสนี้เผยแพร่กิจการของโรงเรียน และ เผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร และสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชมารวมกิจกรรม	14
17	ควรส่งเสริมสนับสนุนผู้นำท้องถิ่นที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้ สามารถรวมกลุ่มคนเพื่อทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชน ทุก ๆ ด้าน	12
18	ควรหาวิธีการและโอกาสที่จะพบปะประชาชน และรวมกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้	11
19	โรงเรียนควรจัดทำทะเบียนสมาชิก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดต่อ ขอความช่วยเหลือ และมอบหมายให้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน โดยอาจจัดตั้งชมรมหรือสมาคมศิษย์เก่าของ โรงเรียน	11
20	ในการติดต่อประสานงานเพื่อให้ประชาชนรวมกิจกรรมของโรงเรียน และชุมชนควรใช้เวลาที่ประชาชนว่างจากการกิจการงานจริง ๆ เช่น ในช่วงตอนเย็นหลังจากที่คนส่วนใหญ่เสร็จจากการกิจการงานแล้ว	10
21	คณะกรรมการโรงเรียนควรปฏิบัติตนอย่างเปิดเผยและให้ความเป็น กันเองกับคนในชุมชน ไม่ควรวางตนในลักษณะที่ทำให้ประชาชนมี ความรู้สึกว่าเป็นการแบ่งชั้น	9

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
22	โรงเรียนควรเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ สิ่งที่โรงเรียนให้กับชุมชน นอกจากความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นแล้ว สิ่งที่ได้รับควรเป็นสิ่งแปลกใหม่ ที่มีความท้าทาย จริยวิสัยของชนในชุมชน	9
23	โรงเรียนควรจัดประชุมพบปะผู้ปกครองนักเรียนอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษา และกิจกรรมอื่น ๆ ให้ประชาชนได้ทราบ และขอความคิดเห็นเพื่อนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ปกครองนักเรียนมาปรับปรุงโรงเรียน	9
24	ผู้บริหารโรงเรียนควรรหาโอกาสนำคณะครูออกสู่ชุมชนบ้าง อาจใช้กิจกรรมออกช่วยพัฒนาชุมชนเป็นสื่อ เช่น จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยคณะครูและนักเรียน	8
25	ควรจัดให้มีการสัมมนาร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับคณะกรรมการศึกษา อาจจัดระดับอำเภอหรือระดับกลุ่มโรงเรียน	8
26	ควรให้ครูหรือคนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถพิเศษเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่ประชาชนสนใจร่วมกันจัดกลุ่มสนใจ เพื่อฝึกและให้ประสบการณ์แก่คณะครูและประชาชนที่สนใจ	8
27	ควรตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลให้เขามามีบทบาทและช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน	6
28	ควรจัดอบรมสัมมนาคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของโรงเรียนที่ตนมีต่อชุมชน ให้ครูได้มีโอกาสศึกษาเกี่ยวกับหลักการและกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	5

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
29	ในการพบปะหรือนัดประชุมประชาชนของโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ควรใช้เวลาให้พอเหมาะไม่มากเกินไป และไม่เป็นการทำให้ประชาชนต้องเสียเวลาในการประกอบอาชีพมากนัก	4
30	ควรมีการประชุมสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนและโรงเรียนโดยอาจใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์และกระจายข่าว	4
31	ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรใช้กิจกรรมที่ประชาชนชื่นชอบมาเป็นสื่อประกอบด้วย เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ เป็นต้น	3
32	ทางราชการควรสนับสนุนวัสดุหรืองบประมาณเกี่ยวกับการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนเพื่อประชาชนได้เข้ามาใช้ศึกษาหาความรู้จำเป็นได้เต็มที่	

จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในลักษณะและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้คือ โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำในชุมชน ควรร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรม และแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในชุมชนอย่างจริงจัง โรงเรียนควรกำหนดเป้าหมาย และกำหนดขอบข่ายงานใหญ่เกี่ยวกับโดยทั่วกัน บุคลากรในโรงเรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการดึงความสนใจให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ควรหลีกเลี่ยงการเรียกร หรือขอให้มีการบริจาค

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงความมุ่งหมายของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะทั่วไป และ ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ตามลำดับ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สงขลา โดยมุ่งจัดระดับปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ ผู้บริหารโรงเรียน เปรียบเทียบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิ วิทยวุฒิ ประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ที่ต่างกัน มีปัญหาในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อทราบปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะในการบริหาร งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการ บริหารงานด้านนี้ ต่อไป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสงขลาที่กำลังปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2528 จำนวน 165 คน ใช่วิธี สุ่มแบบง่ายเป็นรายอำเภอตามขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดที่มื่อนักเรียน 359 คน ลงมา จำนวน 122 คน และขนาดโรงเรียนที่มื่อนักเรียน 360 คน ขึ้นไป จำนวน 43 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดช่วงคะแนน 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถาม 30 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม
3. ใช้ F-test ทดสอบความแตกต่างของความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่าสองกลุ่ม

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสงขลา สรุปผลได้ ดังนี้

การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉลี่ยมีปัญหามักรู้ในระดับปานกลาง และทุกประเด็นของการบริหารงานด้านนี้ก็มีปัญหามักรู้ในระดับปานกลางทุกข้อ แต่เมื่อจัดลำดับปัญหาในการบริหารงานด้านนี้เป็นรายประเด็น การบริหารงานแล้ว จะเห็นได้ว่า มีประเด็นที่เป็นปัญหามักรู้ในระดับสูงสุด และค่อนข้างสูงหลายประเด็น เรียงตามลำดับ ได้แก่ การต่อต้านนโยบายในชุมชน การปรับปรุงโรงเรียน ประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ประสานงานในการพัฒนาชุมชน การพัฒนาจิตสำนึกของคณะครูใน

โรงเรียนให้ยอมรับและเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่โรงเรียนที่มีต่อชุมชน การรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ในชุมชน การติดต่อประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่างตัวแทน 4 กระทรวงหลักในระดับตำบลเพื่อร่วมพัฒนาชุมชน และการดำเนินการให้คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนได้แสดงบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนประเด็นปัญหาที่อยู่ในระดับตำบลและค่อนข้างต่ำเรียงตามลำดับ ได้แก่ การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อช่วยเหลือกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียนและชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมให้คณะกรรมการเขาไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน การดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมด้านต่างๆ ของชุมชน การดำเนินการเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของคนในชุมชนโดยอาศัยหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ผลิตทางการเกษตร กลุ่มสหกรณ์ร้านค้าในหมู่บ้าน และการแสดงข่าวสารกิจการโรงเรียนและชุมชนที่ดำเนินการแล้ว กำลังดำเนินการ และจะจัดดำเนินการต่อไปให้ประชาชนทราบ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มี คุณวุฒิ วิทยวุฒิ ประสบการณ์ในการบริหารงาน และขนาดโรงเรียนต่างกัน ปรากฏดังนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิทยวุฒิต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.1 ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ได้แก่

3.1.1 โรงเรียนขาดการวางแผน โครงการ ในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.1.2 โรงเรียนมีวัสดุไม่เพียงพอที่จะเอื้ออำนวยต่อชุมชน

3.1.3 การปฏิบัติกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนกระทำไม่ค่อยเต็มที่ เนื่องจากครูมีงานประจำที่ต้องปฏิบัติในโรงเรียนมาก และมีความจำเป็นในการใช้เวลาหลังเลิกงานไปทำภารกิจส่วนตัวเพื่อเพิ่มรายได้อีกคร่าว

3.1.4 ครูส่วนใหญ่พักอาศัยนอกเขตชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ไม่ค่อยมีโอกาสคลุกคลีและรวมกิจกรรมของชุมชน

3.1.5 โรงเรียนไม่ค่อยมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถพิเศษ ที่จะช่วยเหลือชุมชนได้

3.1.6 ครูให้ความสนใจในกิจกรรมของชุมชนน้อย และไม่ค่อยจะเข้าใจหลัก วิธีการที่จะดึงชุมชนมาช่วยพัฒนาโรงเรียน

3.2 ปัญหาที่เกิดจากชุมชนได้แก่

3.2.1 ฐานะของประชากรในชุมชนยากจน ต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ ไม่ค่อยมีเวลาที่จะมาสนับสนุนและรวมกิจกรรมกับโรงเรียน จึงไม่ค่อยทราบ และไม่ค่อยเห็นความสำคัญของโรงเรียน

3.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะการพัฒนามีปรากฏอยู่ทั่วไปในชุมชน

3.2.3 การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลักยังไม่ค่อยดี ไม่ค่อยมีการประสานและวางแผนร่วมกัน

3.2.4 ประชาชนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษาระดับประถมศึกษา และไม่ค่อยมีความรู้ดีกว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน จึงให้การสนับสนุนและร่วมมือกับโรงเรียนเพียงผิวเผิน

3.2.5 ประชาชนในชนบทยังไม่ค่อยทราบ และไม่คอยเข้าใจเป้าหมาย หลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น จึงไม่ค่อยให้การสนับสนุน

3.2.6 กรรมการศึกษาของโรงเรียนและกรรมการระดับต่างๆ ในหมู่บ้าน ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทของตนเอง การทำหน้าที่ในฐานะแกนนำ และเป็นสื่อกลางระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ในอันที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน จึงไม่ค่อยได้ยึดเท่าที่ควร

3.2.7 ความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชน เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมร่วมกัน

3.3 สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา จากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้ตอบแบบสอบถามได้สรุปปัญหา และข้อเสนอแนะการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปได้ดังนี้

3.3.1 สภาพปัญหาการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียน มีประเด็นตามลำดับความถี่ ดังนี้ คนในชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนรวมกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นมีน้อยมาก เนื่องจากฐานะยากจน และไม่มีเวลาพอที่จะมาติดต่อสัมพันธ์กับโรงเรียน คนในชุมชนยังมีการนิยมชมชอบในทางอามุชอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับการพนัน ผู้นำในท้องถิ่นไม่สามารถยับยั้งและลดสิ่งเหล่านี้ให้หมดไปจากชุมชนได้ โรงเรียนมีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะบริการชุมชนไม่เพียงพอ ครุมีโอกาสร่วมกิจกรรมของชุมชนน้อย โรงเรียนไม่ค่อยมีกำหนดแผนงานและโครงการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนยังไม่สามารถบริการด้านการแนะนำ

อาชีพแก่ชุมชน การประสานงานกันระหว่างตัวแทน 4 กระทรวงหลักระดับตำบลในแผนงาน โครงการและกระบวนการจัดการบริการแก่ชุมชนยังไม่ได้เท่าที่ควร ชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ระดับพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวกับเป้าหมาย

โครงสร้างและกระบวนการจัดกิจกรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา กรรมการศึกษาของ โรงเรียนและกรรมการต่างๆในชุมชนไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของตนเอง ครูไม่ทราบ หลักการและวิธีการที่จะทำความเข้าใจกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี สภาพความเชื่อ ความรู้สึก สภาพทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกันของคนในชุมชน เป็นปัญหาต่อการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคนในชุมชน

3.3.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน มีประเด็นสำคัญตามลำดับความดังนี้ ทางราชการ ผู้นำท้องถิ่น โรงเรียนและ ชุมชนควรร่วมกันดำเนินการ เกี่ยวกับการลดความยากในชุมชน โดยเฉพาะจะต้องรับผิดชอบในการ ร่วมกันสอดส่องดูแลและควบคุมเยาวชนในความรับผิดชอบอย่างจริงจัง หน่วยงาน 4 กระทรวงหลัก ระดับตำบลควรประสานงานกัน และร่วมมือกับโรงเรียนในการช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนา ชุมชนทุกๆ ด้าน โดยค้นหาปัญหาและวางแผนดำเนินงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โรงเรียนควร กำหนดขอบข่ายและกิจการที่จะใช้เป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนให้ชัดเจน และให้ครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนรับรู้และเข้าใจตรงกัน อีกทั้งโรงเรียนจะต้องมีการ ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและความพร้อมของชุมชน แล้วจัดทำเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการวางแผน ในด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน โรงเรียนควรดำเนินการให้สอดคล้องกับการ จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยนำกิจกรรมด้านอาชีพใหม่ๆ มากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน การงานพื้นฐานอาชีพแก่นักเรียนในโรงเรียน และหาทางเผยแพร่สู่ชุมชน โดยใช้นักเรียนเป็นสื่อเชื่อมนำ โรงเรียนควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้คณะครู โดยเฉพาะครูที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษในเรื่องต่างๆ ใ้ออกไปสู่ชุมชน และนำสิ่งใหม่ๆ ไปสู่ชุมชนในโอกาสต่างๆ ควบ โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรหาวิธีหลายๆ รูปแบบ เพื่อพัฒนาผู้นำในชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอยู่ในชุมชน ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำและแกนนำของชุมชนได้อย่างแท้จริง โรงเรียน ควรเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ของโรงเรียนควรเป็นสิ่งที่มีความต่อการดำรงชีวิต คณะครูควร

แสดงตนในลักษณะที่เป็นมิตรต่อชุมชน ในการพัฒนาชุมชนและโรงเรียนควรหาแนวร่วมและแกนนำที่มีความเข้าใจชัดเจนในเป้าหมายและหลักการพัฒนาแบบพึ่งตนเองของชุมชน โรงเรียนควรทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนในชุมชน และระหว่างทางราชการกับประชาชน โดยรับภารกิจในเรื่องดำเนินการให้มีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข่าวสารและความเคลื่อนไหวต่างๆ ในชุมชนให้ประชาชนทราบ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา มีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาการบริหารโรงเรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โชคชัย ไกรนรา ที่ศึกษาบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (โชคชัย ไกรนรา 2525 : 64 - 68) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวทิศ หกสุวรรณ ที่ศึกษาการบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ระดับปานกลาง (สุวทิศ หกสุวรรณ 2527 : 141) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คาวเรือง รัตนิน ที่ได้ทำการวิจัยงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่พบว่าโรงเรียนต่างๆ มีการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยมาก (คาวเรือง รัตนิน 2518 : 80-84)

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง น่าจะมีสาเหตุมาจากการผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านนี้ค่อนข้างน้อย ถึงผลการวิจัยของ สุวทิศ แก้วเกษ ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าโรงเรียนประถมศึกษา

มีการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีการปฏิบัติงานด้านนี้เลย (สุวิธ แก้วเกษ 2518 : 69 - 70) ผลการวิจัยของ เฉลิม แหม่ขอย ใกล้เคียงงานวิจัยการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งศึกษาระบบการศึกษาในภาคใต้พบว่า โรงเรียนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและงานบริหารกิจการนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่นๆ โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (เฉลิม แหม่ขอย 2519 : 86 - 88) ซึ่งสอดคล้องกับ รังษี มหาพันธ์ ที่ศึกษาวิจัยงานบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลภาคใต้ พบว่า งานที่โรงเรียนปฏิบัติน้อยที่สุดคืองานความสัมพันธ์กับชุมชน (รังษี มหาพันธ์ 2518 : 130 - 139) หรืออาจเป็นเพราะการเขาสู่ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีได้มีการในผ่านการอบรมเพื่อเตรียมการเป็นผู้อำนวยการมาก่อน เมื่อเขาสู่ตำแหน่งจริงๆ จึงมีการปฏิบัติงานที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ชี้ชัดว่า ในสถานภาคที่เป็นอยู่ปรากฏว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเป็นกิจลักษณะ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : คำนำ) อีกประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กรอบงาน และแนวทางที่จะดำเนินการการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังผลการวิจัยของ สมอง สุวรรณวงศ์ ที่ทำการวิจัยบทบาทและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ประชาบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา พบว่าโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความเข้าใจในขอบเขตของการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนยังไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมที่จะให้บุคลากรวงนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วม โรงเรียนไม่ค่อยประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ประชาชนทราบ (สมอง สุวรรณวงศ์ 2519 : 104) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการศึกษา ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนอีกเป็นจำนวนมากยังไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนชุมชน เมื่อพิจารณาจากปัญหาการบริหารงานด้านนี้จากการตอบคำถาม

ปลายเปิดก็พบว่า โรงเรียนไม่ค่อยกำหนดแผนงานและโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คณะครูไม่ค่อยทราบหลักการและวิธีการที่จะดึงชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนและคณะกรรมการต่างๆ ในระดับชุมชนยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงไม่ค่อยปฏิบัติงานด้านนี้ และปัญหาการปฏิบัติงานด้านนี้จึงปรากฏแต่เพียงระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละประเด็นปัญหาจากการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา พบว่าการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีปัญหาที่น่าสนใจที่เป็นปัญหาต่อการบริหารงานด้านนี้มากที่สุด และมีปัญหามากจนกลั่นลงมาจากลำดับ โกล่เก

ปัญหาเกี่ยวกับการต่อต้านสิ่งอามารในชุมชนเช่นยาเสพติด การเล่นเกมพนัน สอดคล้องกับคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้สรุปผลของการสัมมนาเรื่องปัญหาในการบริหารโรงเรียนประชาบาลของครูใหญ่ในโรงเรียนสังกัดกรมการปกครองส่วนจังหวัดที่ราชอาณาจักรพบว่า ปัญหาในส่วนที่สัมพันธ์กับชุมชน โกล่เก สิ่งแวดล้อมรอบๆ โรงเรียนเสื่อมโทรม มีแหล่งอบายมุข การพนัน มีโจรผู้ร้ายชุกชุม และมีปัญหาสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมือง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2517 : 70) และสอดคล้องกับความกีดกันของผู้บริหารโรงเรียนในการทบทวนแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งระบุว่า การนิมนต์ชมรมในทางอบายมุขยังปรากฏอยู่ในชุมชนค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการพนันรูปแบบต่างๆ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของปัญหานี้เป็นลำดับที่สอง สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจากสภาพการประกอบอาชีพของคนในชุมชนโดยเฉพาะในชนบท มีเวลาว่างมากเนื่องจากการประกอบอาชีพการเกษตรโดยเฉพาะการทำนา มีการทำเป็นฤดูกาล ช่วงเวลาว่างซึ่งรอผลการเก็บเกี่ยวและรอฤดูกาลเพื่ออาชีพตามวงจรในรอบปีหนึ่งๆ จึงมีมาก ประการต่อมาอาจเนื่องมาจากผู้นำในท้องถิ่นและแกนนำที่อยู่ในชุมชนไม่สามารถหาทางยับยั้งสิ่งเหล่านี้ในชุมชนได้ โดยถือว่าเป็นภารกิจของทางราชการเพียงฝ่ายเดียวที่จะต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้ ในชุมชนชนบทบางท้องถิ่นนอกจากผู้นำในท้องถิ่นจะเฉยเมยต่อปัญหาด้านนี้แล้ว ยังกลับเป็นผู้สนับสนุนเสียเอง เพราะมีส่วนได้รับผลประโยชน์ การที่จะทำให้ปัญหาด้านนี้หมดไปหรือลดลง ควรอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย

รวมทั้งโรงเรียนจะต้องช่วยกันแรงจูงใจและจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ อดเวลาว่างของคนในชุมชน โดยนำวิธีการการประกอบอาชีพโดยแนวทางการเกษตรแผนใหม่มาเผยแพร่ให้ประชาชนได้ปฏิบัติงานในช่วงเวลาว่างเพื่อยกระดับการครองชีพและเริ่มรายได้ให้สูงขึ้น บุคลากรที่เกี่ยวข้องกันนี้ได้แก่ตัวแทน 4 กระทรวงหลัก ในระดับตำบลควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมตามลุ่ม เสริมเกี่ยวกับการกีฬาและนันทนาการต่างๆ ให้กับชุมชนก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยในการใช้เวลาว่างในทางที่ถูก และสามารถหันเหความสนใจจากสิ่งอบายมุขให้ลดลงได้ นอกจากนี้อาจหาทางจัดตั้งกลุ่มแกนนำเพื่อปฏิบัติเป็นแบบอย่างในรูปแบบชมรมต่างๆ ขึ้นในชุมชน เช่น ชมรมผู้เฒ่าผู้แก่ ชมรมผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้เสนอแนะไว้ว่า การป้องกันและลดอบายมุขในชุมชนทางราชการและผู้นำท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างจริงจัง โรงเรียนและชุมชนควรร่วมกันสอดส่องดูแลและความคุมเยาวชนในความรับผิดชอบอย่างจริงจังเช่นกัน หน่วยงานของ 4 กระทรวงหลักระดับอำเภอและระดับตำบลควรประสานงานกับโรงเรียนในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการศึกษา โดยวางแผนให้ประสานสัมพันธ์กัน

ปัญหาการปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ประสานงานในการพัฒนาชุมชนสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยสภาพปัจจุบันชนบทและแนวทางพัฒนาการศึกษา ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 พบว่าโรงเรียนยังไม่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและชุมชนก็ยังไม่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 19 - 24) สาเหตุของปัญหานี้เนื่องจากโรงเรียนมีปริมาณงานที่จะต้องปรับปรุงเกี่ยวกับกิจการภายในโรงเรียนโดยตรงอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการเร่งคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนจึงมีเวลาที่จะมาดำเนินการเรื่องนี้น้อยลง ประกอบที่มาจากโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่ค่อยมีความพร้อมในด้านบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สนับสนุนงานด้านนี้ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูยังไม่ทราบหรือไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการพัฒนาชนบทแนวใหม่

ที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน สำหรับในส่วนที่
 ผู้รับผิดชอบโดยตรงคือตัวแทน 4 กระทรวงหลักในระดับตำบล ซึ่งชื่อเรียกว่าคณะกรรมการปฏิบัติ
 งานประสานงานพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ก็ยังไม่ครอบคลุมบทบาทและยังปฏิบัติงานไม่
 คอยประสานสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่เสนอให้หาแบบ
 สอดตามปลายเปิดว่าการประสานงานของผู้แทน 4 กระทรวงหลักระดับตำบลและระดับอำเภอ
 ยังไม่ประสานกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านการวางแผนในการปฏิบัติงาน และกระบวนการ
 การจัดบริการประชาชน นอกจากนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้นำท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนใน
 ระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน ที่เรียกว่าคณะกรรมการพัฒนาชนบทระดับตำบล (กพต.) และ
 คณะกรรมการพัฒนาชนบทระดับหมู่บ้าน (กพม.) ยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทาง
 และกระบวนการของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ ในการที่จะลดปัญหาความนี้เพื่อให้โรงเรียนเป็น
 ศูนย์ประสานงานในการพัฒนาชนบทได้อย่างแท้จริงนั้น ผู้แทน 4 กระทรวงหลักระดับอำเภอ
 ควรกำหนดกรอบงานและรวมกำหนดนโยบายเป้าหมาย แผนงานและโครงการพัฒนาชนบท
 ระดับอำเภอให้ชัดเจน โดยเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นตัวแทนของทั้งสี่กระทรวงหลักระดับตำบลและ
 ผู้บริหารโรงเรียนประมทึงหาทราบและเข้าใจตรงกัน ควรจัดสัมมนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการ
 พัฒนาชนบทระดับตำบลร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และกำหนด
 แนวทางในการประสานการปฏิบัติงานต่อกัน สำหรับกรรมการพัฒนาชนบทระดับตำบลและระดับ
 หมู่บ้านซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ครอบคลุมทิศทางของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ โรงเรียน
 และตัวแทน 4 กระทรวงหลักระดับตำบลควรร่วมกันหาแนวทางในการชี้แนะและให้ความ
 รู้เพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเหล่านี้ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดความรักและยอมรับ
 กับความจำเป็นในการพัฒนาชุมชนโดยการพึ่งตนเอง อีกประการหนึ่งที่สำคัญมากคือโรงเรียน
 และตัวแทน 4 กระทรวงหลักระดับตำบล ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
 ของชุมชน โดยจัดทำเป็นข้อมูลไปประกอบการวางแผนพัฒนาชุมชนร่วมกัน และโรงเรียนเป็น
 แหล่งในการเก็บรักษาข้อมูล วิเคราะห์จากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้บริหารโรงเรียนได้
 ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านนี้ไว้ว่า โรงเรียนและชุมชนควรมีการรวม
 มือกันวางแผนในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลักคอยประสานงาน

และสนับสนุน อีกทั้งควรหาทางพัฒนาผู้นำในชุมชนให้มีความสามารถที่จะเป็นแกนนำในชุมชน โดยอย่างแท้จริงและพยายามทำให้ผู้นำเป็นแกนนำได้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ก็ควรสนับสนุนให้เขามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชน

ปัญหาการพัฒนาจิตสำนึกของคณะครูในโรงเรียนในเขตมรสุมและเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่โรงเรียนที่มีต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติชี้ว่า คณะครูไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนชุมชน และไม่คอยให้ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 109) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูอยู่ทางท้องที่ และมีการกิจที่ต้องใช้เวลาออกนอกการไปทำธุรกิจส่วนตัว จึงไม่ค่อยได้เข้าไปสัมพันธ์กับกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และเห็นว่าเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นเรื่องของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่สรุปไว้ว่า ครูอยู่ทางท้องที่ ไม่มีโอกาสคลุกคลีกับประชาชน เมื่อพิจารณาจากการเสนอปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจากการออกแบบสอบถามปลายเปิดพบว่า คณะครูมีโอกาสรวมกิจกรรมของชุมชนน้อย ที่รักของครูส่วนใหญ่ไม่อยู่ในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียน โอกาสที่จะได้ใกล้ชิดกับชุมชน และรวมกิจกรรมในชุมชนมีน้อยมาก ครูกับชุมชนมีความรู้สึกและความเข้าใจเรื่องการเฝ้าและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ตรงกัน เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งและขาดความร่วมมือเกิดอุปสรรค ส่วนใหญ่ในโรงเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือที่จะร่วมกันเป็นแกนนำในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชน โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลชุมชนยากต่อการไปมาหาสู่เพื่อสัมพันธ์กับชุมชน และยากต่อการจัดกิจกรรมในลักษณะกิจคู่ความสนใจจากชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูในโรงเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจต่อกิจกรรมของชุมชนเท่าที่ควร ครูบางส่วนประหลาดใจที่ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน และยังมีครูจำนวนหนึ่งที่มีความเคยชินต่อสภาพที่เป็นอยู่ของโรงเรียนและชุมชน และกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อันจะทำให้ตนต้องทำงานและมีภาระทางสังคมมากขึ้น พฤติกรรมเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าบุคลากรของโรงเรียนยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่โรงเรียนที่มีต่อชุมชน กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากครูรวมงานในโรงเรียนเท่าที่ควร แนวทางที่จะทำให้ปัญหาค้นคลงหรือหมดไปอาจกระทำโดยหลายๆ วิธี ได้แก่การ

จัดทำกำหนดกรอบงาน และบรรยายลักษณะงานตามภารกิจของโรงเรียนให้ชัดเจน โดยให้ทุกคนในหน่วยงานทราบและเข้าใจตรงกัน การดำเนินการให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดกิจกรรมที่จะใช้เป็นแนวทางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดกระบวนการบริหารโรงเรียน ควรคำนึงไปตามขั้นตอนที่ถูกต้อง โดยอาศัยกระบวนการบริหาร อย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการตามแผน และขั้นประเมินผล การดำเนินการให้ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพ - หน้าที่และลักษณะงาน พิจารณาการครูแต่ละตำแหน่งต้องรับผิดชอบ โดยอาศัยลักษณะงานและความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู พ.ศ. 2528 เป็นเกณฑ์ ซึ่งจะทำให้ข้าราชการครูทุกตำแหน่งทราบและยอมรับว่าข้าราชการครูทุกตำแหน่งมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และช่วยเหลือสังคมภายนอกต่างๆ อีกด้วย หากพิจารณาจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อสร้างความเข้าใจกับคณะครูในโรงเรียนไว้ว่า โรงเรียนควรมอบหมายให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการประสานงาน และปฏิบัติงานต่างๆ ร่วมกับชุมชน โดยแบ่งเขตคามพื้นที่ในเขตบริการของโรงเรียนออกเป็นเขตย่อยๆ และกำหนดให้คณะครูร่วมรับผิดชอบในการประสานงาน และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นเขตๆ โรงเรียนควรสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีโอกาสออกไปพบปะผู้ปกครองนักเรียนในลักษณะการเยี่ยมบ้าน สละเสียเวลาใช้โอกาสที่ได้พบ เยี่ยมเยียนสร้างไมตรีสัมพันธ์ และให้คำแนะนำสิ่งที่น่าสนใจแก่ชุมชน คณะครูควรปฏิบัติตนอย่าง เป็นมิตร และให้ความเป็นกันเองกับคนในชุมชน ไม่ควรวางตนในลักษณะที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า เป็นการแบ่งชั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรหาโอกาสนำคณะครูออกสู่ชุมชนบ้าง อาจใช้กิจกรรมออกช่วยเหลือชุมชนเป็นสื่อ เช่นจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนโดยคณะครูและนักเรียนเป็นแกน นำในการทำกิจกรรมพัฒนา ควรสนับสนุนให้ครูที่มีความรู้ความสามารถพิเศษเกี่ยวกับการประกอบ อาชีพที่น่าสนใจ หรือความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ ได้มีโอกาสช่วยเหลือแนะนำแก่ชุมชน ควรจัดอบรมสัมมนาคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของโรงเรียนที่มีต่อชุมชน ตลอดจนดำเนินการให้ครูมีโอกาสนำมาหาหลักการ กระบวนการ และแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ปัญหาการรวมโรงได้เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ในชุมชน สาเหตุแห่งปัญหามาดังเนื่องจากชุมชนหรือประชาชนซึ่งมาใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนไม่ค่อยตระหนักถึงความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ อันเป็นผลเนื่องมาจากความเคยชินจากการใช้สถานที่ส่วนตัวในหมู่บ้านหรือชุมชน อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะคนในชุมชนไม่ค่อยได้รับการฝึกให้นิสัยในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่อย่างจริงจัง สิ่งที่เป็นแบบอย่างในเรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่บ้านนี้ไม่มากนัก และประการที่สำคัญที่สุด อาจเนื่องจากประชาชนยังไม่เกิดความรู้สึกว่าเขมีส่วนรวมเป็นเจ้าของในสาธารณสมบัติ สอดคล้องกับการแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนในแบบสอบถามปลายเปิดซึ่งระบุว่า ประชาชนยังไม่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นของเขา จึงมีความคิดว่าการพัฒนาและจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นเรื่องของทางราชการ คนในชุมชนส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของสาธารณสมบัติ จึงมักทำลายหรือบดกลืนเอาไปเป็นของตนเอง หรือไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษามักมีคนในชุมชนจำนวนไม่น้อยที่ขาดความกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม แนวทางที่จะทำให้ปัญหาด้านนี้ลดน้อยหรือหมดไป ได้แก่ การฝึกอบรมนักเรียนให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ โดยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติที่โรงเรียน ทำโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างในเรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ จัดกิจกรรมประกวดความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารบ้านเรือนของนักเรียน จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์โดยครูและนักเรียนออกปฏิบัติงานทำความสะอาดสาธารณสถาน และจัดเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้ประชาชนเห็นบ่อยๆ ในทางวัดและชมเชยบ้านที่สะอาดและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่วมมือกับผู้นำในชุมชนหาทางวางแผนในการรณรงค์เรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ในชุมชน โรงเรียนร่วมมือกับผู้นำในชุมชนจัดทำป้ายคำขวัญเกี่ยวกับการรณรงค์เรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารบ้านเรือนในชุมชน โดยเฉพาะโครงการสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งมีครูใหญ่ของโรงเรียนในท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัดและประชาชนในชุมชนเป็นแกนนำในการรณรงค์เรื่องสาธารณสุขมูลฐาน การที่รัฐจะจัดส่งเสริมให้ทุกท้องถิ่น เพื่อเป็นทางหนึ่งในการพัฒนาความสะอาด แม้แต่ครูที่พักอาศัยในชุมชนควรจัดอาคารที่พักอาศัยให้ชุมชนเห็นเป็นแบบอย่าง และช่วยยืมือเสนอแนะกับคนในชุมชน การให้การบริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนควรกำหนดเงื่อนไข

เรื่องการเงินและรายได้ และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนการดูแลรักษาไว้วางย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนจากแบบสอบถามปลายเปิดว่า ในการให้บริการสิ่งต่างๆ แก่ชุมชนควรมีการกำหนดเงื่อนไขให้ชัดเจนและเป็นหัวใจตรงกันทุกฝ่าย

ปัญหาการติดข้อประสานงานทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างตัวแทน 4 กระทรวงหลักในระดับตำบลเพื่อร่วมพัฒนาชุมชน สาเหตุแห่งปัญหามาจาก ตัวแทน 4 กระทรวงหลักทั้งมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการประสานการพัฒนาชุมชนในระดับตำบล อันได้แก่ เกษตรตำบล อนามัยตำบล พัฒนาการประจำตำบล และครูซึ่งทำหน้าที่ในคณะกรรมการประสานงานพัฒนาชุมชนระดับตำบล ยังปฏิบัติงานในลักษณะไม่คอยประสานงานกัน และโรงเรียนไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากบุคคลเหล่านี้เท่าที่ควร สอดคล้องกับการสรุปปัญหาของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่พบว่าโรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 109) นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากขาดการวางแผนร่วมกันและการไม่ค่อยเข้าใจในบทบาทของกันและกันของตัวแทน 4 กระทรวงหลัก สอดคล้องกับการเสนอปัญหาในแบบสอบถามปลายเปิดของผู้บริหารโรงเรียนที่ระบุว่าการทำงานของ 4 กระทรวงหลักในระดับตำบลหรือระดับอำเภอยังไม่ประสานกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านแผนงาน โครงการ การปฏิบัติงาน และกระบวนการจัดการบริการประชาชน ในการนี้คณะผู้บริหารเพื่อชมประชาชนที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ประชาชนต้องเสียเวลาในการมาประชุมพบปะกับเจ้าหน้าที่เดือนและหลายครั้ง เป็นการกระทบกระเทือนต่อการประกอบอาชีพ แนวทางในการแก้ปัญหาผู้บริหารโรงเรียนควรหาโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับตัวแทน 4 กระทรวงหลัก และอำนวยความสะดวกในเรื่องวัสดุและสถานที่ เพราะโรงเรียนมีความพร้อมด้านวัสดุและสถานที่จัดประชุม ใช้อาคารเรียนของโรงเรียนให้เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลของตัวแทน 4 กระทรวงหลัก หรืออาจใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพบปะประชุมของตัวแทน 4 กระทรวงหลัก ซึ่งจะให้มีโอกาสในการพบปะและร่วมกันกำหนดแนวทาง หรือร่วมกันแก้ปัญหาในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น นอกจากนี้อาจอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของ 4 กระทรวงหลักไปสู่ประชาชน การดำเนินการในลักษณะเป็นผู้นำของโรงเรียนย่อมมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แม้โอกาสผู้บริหารโรงเรียนหรือคณะกรรมการอาจเข้า

รวมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนร่วมกับตัวแทนดังกล่าว การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียนดังกล่าว ก็จะทำให้โรงเรียนกลายเป็นสื่อกลางระหว่างชุมชน 4 กระหวางหลักด้วยกัน และเป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนกับชุมชน 4 กระหวางหลักได้เป็นอย่างดี ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่มุ่งการพัฒนาชุมชนก็จะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เป็นที่น่าสังเกตว่าจากการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนและชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นประเด็นปัญหาที่ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุด อันสืบเนื่องมาจากประเด็นลำดับสุดท้ายได้แก่การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยเหลือกิจการด้านการเงินของโรงเรียนและชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมให้คณะครูเขาไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน การปรึกษาหารือร่วมกันของผู้นำฝ่ายต่างๆ ในชุมชน เพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน และประเด็นการแต่งตั้งข่าวสารกิจการโรงเรียนและชุมชนที่ดำเนินการแล้ว กำลังดำเนินการ และจะดำเนินการต่อไปให้ประชาชนทราบ ตามลำดับ แสดงว่าการดำเนินงานในประเด็นเหล่านี้ที่ผู้บริหารโรงเรียนกระทำอยู่เป็นสิ่งที่ปัญหาน้อย ซึ่งมีผลส่งผลต่อการบริหารงานประเด็นอื่นๆ ได้อย่างมาก จนทำให้ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวุฒิ วัยวุฒิ ประสบการณ์ในการบริหารงาน และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ปรากฏว่าแตกต่างกันบ้างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิม แสงสุวรรณ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่ากรรมการกลุ่มโรงเรียนที่มีวุฒิแตกต่างกันมีทัศนะต่องานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ไม่แตกต่างกัน (เฉลิม แสงสุวรรณ 2528 : 140) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โส.ส. สิงห์ตรา ที่พบว่า ศึกษาธิการอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวุฒิต่างกัน มีปัญหาในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน (โส.ส. สิงห์ตรา 2527 : 70) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเสริฐ ขาววงษ์ ที่พบว่าครูใหญ่มีวุฒิต่างกันมีปัญหาในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน (ประเสริฐ ขาววงษ์ 2524 : 84) ทั้งนี้จะเป็นเพราะการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาปัจจุบันสามารถให้บริหารแบบบุคลากรในกองกลางขึ้น บุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จึงมีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีได้หลายทาง ทั้งภาคปกติและภาคสมทบ ซึ่งตามสมมติที่เป็นอยู่ จังหวัดสงขลาที่มีสถานับระดับปริญญาตรีอยู่หลายสถาบัน กลุ่มตัวอย่างระดับต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีภาคสมทบ จึงอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความรู้ และอีกประการหนึ่งในปีการศึกษา 2528 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และให้เข้าใจกระบวนการบริหารงานตามขอบข่ายของงาน โดยใช้เอกสารเป็นสื่อในการอบรม ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และสามารถที่จะทำความเข้าใจกับเรื่องต่างๆ ในทิศทางที่ตรงกัน อาจเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองนี้มีการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนกับชุมชนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน การให้ทัศนะต่อประเด็นการบริหารงานด้านนี้จึงออกมาในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

จึงน่าจะเป็นผลที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีแนวปฏิบัติ ทักษะ และทัศนะไปแนวทางคล้ายคลึงกัน ทำให้หน่วยงานเจ้าสังกัดไม่ต้องคำนึงถึงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ ซึ่งนพพงษ์ บุญจิตรากลุสขีชี้ให้เห็นว่า การดึงดูจิตใจของสังคม คือการทำให้ความรู้สึกเป็นกันเอง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก (นพพงษ์ บุญจิตรากลุสขี 2525 : 21 - 22) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา น่าจะนำผลการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในขอบข่ายงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะส่งผลในการแก้ปัญหาการบริหารงานด้านนี้ให้มีปัญหาลดน้อยลง และมีผลต่อความก้าวหน้าของการบริหารงานด้านอื่นๆ ในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในที่สุด

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิทยุต่ำกว่า 35 ปี กับผู้บริหารที่มีวิทยุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป มีปัญหาในการบริหารงานด้านนี้โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิม แสงสุวรรณ ที่ทำการศึกษาคำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน (เฉลิม แสงสุวรรณ 2528 : 141) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีระ สุวรรณสว่าง ที่ทำการวิจัยช่วยในการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอใน 14 จังหวัดภาคใต้ พบว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีอายุต่างกันมีระบับช่วยในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน (วีระ สุวรรณสว่าง 2528 : 88)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่างกันมองเพิ่มปัญหาในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ อยู่ในสภาพที่ใกล้เคียงกันทั้งใน ด้านขนาดโรงเรียน ทรัพยากร และลักษณะงาน อีกทั้งสภาพชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคมคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่อีกด้วย หรืออาจเป็นเพราะอายุเป็นข้อจำกัดด้านความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน จึงมองเห็นปัญหาในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคล้ายคลึงกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยในระดับปัญหาด้านการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปีเป็นผู้บริหารโรงเรียนค่อนข้างใหม่ และเพิ่งออกจากสถาบันการศึกษามาไม่นาน จึงมีความมุ่งมั่นที่จะใช้วิชาความรู้ ความสามารถในการบริหารงานให้ประจักษ์ และยังมุ่งมั่นในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อหาความเชื่อถือ และขอสนับสนุนในการพัฒนาโรงเรียน จึงมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรม และมีบทบาทในชุมชนมาก ความใกล้ชิดกับชุมชนจึงเห็นว่าการบริหารงาน

งานนี้มีความไม่มากเท่ากับผู้บริหารที่มีอายุมาก

ผลจากการวิจัยนี้ จึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการช่วยผู้บริหารโรงเรียน โดยเลขาธิการบริหารโรงเรียนที่มีอายุน้อยสามารถลดระดับปัญหาลงมาอีกด้วยการเพิ่มความเข้าใจ และเน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยิ่งขึ้น หรืออาจมีการปรับเปลี่ยนสถานที่ทำงานให้เอื้ออำนวยบรรยากาศและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้บริหารที่อยู่ในตำแหน่งประจำที่นานๆ และรู้สึกเฉื่อยเมยต่อชุมชน ได้กระตุ้นหรือสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้จากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะ ไว้ว่า ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรมีการศึกษาให้ทราบสภาพปัญหา ความต้องการ และความพร้อมของชุมชน ตลอดจนความต้องการแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน การติดต่อประสานงานกับชุมชนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนหรือกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน ควรใช้วิถีชีวิตท้องถิ่นโดยตรง การใช้สื่อทางเอกสารควรใช้ให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ สิ่งที่โรงเรียนให้กับชุมชนนอกจากความช่วยเหลือเหลือเกินอยู่แล้ว สิ่งที่ให้สมควร เป็นสิ่งที่แปลกและใหม่ ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

2.3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งระหว่าง 5 - 10 ปี และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 10 ปี มีปัญหาด้านการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และขัดแย้งกับผลการวิจัยของ จำลอง ยาทองภาส ซึ่งศึกษาทางวิชาการของครูใหญ่ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างก็มีการบริหารงานทางวิชาการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแตกต่างกัน (จำลอง ยาทองภาส 2524 : 50) และขัดแย้งกับผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการบริหารของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ของสมวงศ์ กิริเขต ที่วิจัยพบว่า ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน บริหารงานในด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน (สมวงศ์ กิริเขต 2523 : 41 - 45) แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ รัสสีตานนท์ ที่ศึกษากระบวนการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส พบว่า

ครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีการบริหารงานด้านการวางแผนการจัดองค์การ การจัดสรรบุคลากร การอำนวยความสะดวกการประสานงานและการรายงาน ไม่แตกต่างกัน (ประสิทธิ์ รัตติยานนท์ 2528 : 89) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยพงษ์ สุวรรณรักษ์ ที่ศึกษาความต้องการการช่วยเหลือของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจากศูนย์เทชังกักสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ปานกลาง และน้อย ต้องการความช่วยเหลือจากศูนย์เทชังแตกต่างกัน (ชัยพงษ์ สุวรรณรักษ์ 2526 : 54)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งระหว่าง 5 - 10 ปี และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 10 ปี สามารถบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้พอๆ กันมีปัญหาในการบริหารงานคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ต้องใช้ความใกล้ชิด ความตั้งใจ และการรวมกิจกรรมต่างๆ กับชุมชน มาก และการมีความสนิทสนมเป็นกันเองกับชุมชน เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่าสภาวะความรู้ความสามารถ หรืออายุวุฒิ ดังนั้นประสบการณ์ในตำแหน่งอาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ไม่มากนัก อีกประการหนึ่งผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์น้อยของต้องการความช่วยเหลือมาก และต้องการความร่วมมือจากบุคคลต่างๆ ในชุมชนมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูง จึงมุ่งเน้นและให้เกียรติแก่ชุมชน มีการขอปรึกษาหารือ และรวมกิจกรรมกับชุมชนมากกว่า จึงมีความใกล้ชิดและความเข้าใจอันดีต่อกันมาก ว่าผู้บริหารดังกล่าวจะสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ไม่น้อยไปกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาก และหากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยก็เป็นที่น่าสังเกตว่ามีค่าใกล้เคียงกันมาก แสดงว่าประสบการณ์ในตำแหน่งเป็นอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน้อยมาก ดังนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีอายุและประสบการณ์ในตำแหน่งสูง ในการที่จะลดปัญหาการบริหารงานด้านนี้ได้ อยู่ในระดับต่ำลงไปอีก โดยการเข้าร่วมกิจกรรม และกระชับความสัมพันธ์กับชุมชนได้มากขึ้น ไม่ควรเห็นทางโดยคิดว่าความสัมพันธ์ จะช่วยเปิดโอกาสได้รับความเชื่อถือรับทราบอยู่คงที่ แต่จะต้องอาศัยการสร้างความสัมพันธ์อันดีด้วยการวางแผน โดยทำในรูปของสถาบันอันใดแก่ผู้บริหารโรงเรียน

และบุคลากรในหน่วยงานเข้าสู่ชุมชนรวมๆ กัน และมีการกระทำต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ขอเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการบริหารงานด้านนี้ไว้ในแบบสอบถามปลายเปิดว่า ควรหาวิธีการและโอกาสที่จะพบประชาชน และรวมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นไว้มากกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้ คณะครูในโรงเรียนควรปฏิบัติกันอย่างเป็นมิตรและให้ความเป็นกันเองกับคนในชุมชน ไม่วางตนในลักษณะที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า เป็นการแย่งกัน โรงเรียนควรจัดคณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการสภากำหนดให้เขามามีบทบาทและช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน โรงเรียนควรเลือกส่งเสริมอาชีพที่เด่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรืออย่างน้อยหนึ่งอย่าง เพื่อให้มีวิชาชีพที่นักเรียน โดยคำนึงกิจกรรมที่อย่างจริงจัง ในภาคปฏิบัติให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้แก่ชุมชนโดยอ้อมทางหนึ่ง อีกทั้งชุมชนจะเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนได้ให้ในสิ่งที่ถูกต้องทางเศรษฐกิจแก่เขา

2.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารงานในโรงเรียนที่มีนักเรียน 359 คน ลงมา กับโรงเรียนที่มีนักเรียน 360 คนขึ้นไป จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่บริหารงานในโรงเรียนที่มีนักเรียน 359 คนลงมา กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีนักเรียน 360 คนขึ้นไป มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สุนิตย์ ทวารกูช ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย พบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางก็มีปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 1 - 050) แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรเทพ สุวรรณสว่าง ที่ศึกษาขวัญของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และกิ่งอำเภอใน 14 จังหวัดภาคใต้ พบว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานขนาดต่างกันมีขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (วีรเทพ สุวรรณสว่าง 2528 : 84) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยพงษ์ สุวรรณรักษ์ ที่ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการช่วยเหลือจากศูนย์เทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ

ประเพณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นในทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ชัยพงษ์ สุวรรณรักษ์ 2526 : 53 - 54)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโรงเรียนขนาดต่างกัน ประสบปัญหาในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่มีสภาพคล้ายคลึงกันคือประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ผลผลิตทางการเกษตรทำ ความเป็นอยู่ค่อนข้างขัดสน ฐานะยากจน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2523 : 143) ดังนั้นชุมชนจึงสนองความต้องการและความคาดหวังของโรงเรียนได้คล้ายๆกัน ก่อความแรงงานและกำลังทรัพยากรที่มีปริมาณใกล้เคียงกัน นอกจากนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ค่อยลึกซึ้ง และคล้ายคลึงกันว่าเป็นหน้าที่และความสามารถเฉพาะบุคคลในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ไม่ค่อยได้ทำในรูปแบบและหน้าที่ของหน่วยงาน แต่เป็นการกระทำเพื่อความสัมพันธ์ส่วนตัวคนเสียมากกว่า จะเห็นได้จากผลการวิจัยที่ปรากฏว่า เมื่อเอาหลักการบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมาเป็นตัวพิจารณาแล้ว ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษายังปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับที่ โชคชัย ไกรนรา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรมศรีธรรมราช ตามทัศนะของครูเห็นว่า งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (โชคชัย ไกรนรา 2526 : 64 - 68) อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังมีได้ใช้ทรัพยากรทุกอย่างที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างจริงจังสิ่งที่ปรากฏออกมาให้เห็นจึงมักจะเป็นการมุ่งเน้นในด้านความต้องการความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ จากชุมชนเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนขนาดแตกต่างกันจึงมองเห็นปัญหาในลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน จึงน่าจะเป็นอย่างยิ่งหากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและคณะครูในโรงเรียนได้ช่วยกันศึกษามหาพหุภารกิจของโรงเรียน แล้วศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน มาเป็นข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือชุมชน ในลักษณะประสานสัมพันธ์กับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนไปในตัวด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนก็จะตามมาในที่สุด

ตามแบบสอบถามปลายเปิดผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในทางนี้ไว้ว่า ควรให้ครูหรือคนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถพิเศษได้มีโอกาสช่วยเหลือนชุมชนในรูปแบบของการจัดกลุ่มสนใจ เพื่อฝึกและให้ประสบการณ์แก่คณะครูและประชาชนที่สนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในโรงเรียนและชุมชนมีทรัพยากรมากมายอยู่แล้วแต่ยังไม่มีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของทรัพยากรบุคคลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

สืบเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะต่อผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ครอบคลุมการบริหารอย่างน้อย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การวางแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินการตามแผน และการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานด้านนี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในระดับกลุ่มโรงเรียนหรือระดับอำเภอ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และกรรมการกลุ่มโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าประชุมได้แนวคิดที่จะนำเข้าสู่ภาคปฏิบัติในการบริหารงานด้านนี้มากขึ้น
3. ผู้บริหารโรงเรียนควรหาทางจูงใจครูอาจารย์ให้แสดงความสนใจกับชุมชนให้มากขึ้นเป็นพิเศษ และหาทางนำทรัพยากรทั้งหลายในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กัน
4. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้คณะครูอาจารย์ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยั่งยืนและต่อเนื่อง
5. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน และบริการชุมชนอย่างต่อเนื่อง

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษา อันได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรให้การสนับสนุนและให้การเสนอแนะในลักษณะการนิเทศ และช่วยเป็นสื่อกลางในการช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมเด่น ๆ ของโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับทั่วกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ควรมีการดำเนินการเป็นระยะๆ เพราะปัญหาเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงตามโอกาสสถานการณ์ อยู่ตลอดเวลา หากเป็นไปได้ควรมีการศึกษาเป็นรายอำเภอ ซึ่งจะประโยชน์ต่อโรงเรียน และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอได้อย่างครบถ้วน ตรงตามสภาพของแต่ละอำเภอ

2. ควรมีการศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยนี้ให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา, สำนักงาน รายงานการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2528
2528, 204 หน้า อัดสำเนา

กาน หล้าคอม บรรณาธิการ บทเพลงของครูใหญ่โรงเรียนประชาบาล
องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ปริญญา นก ศต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร 2521, 115 หน้า อัดสำเนา

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
โรงพิมพ์คุรุสภา 2526, 387 หน้า

_____ การศึกษาเพื่อพัฒนาการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 ม.ป.พ. 2526

_____ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ตามเจริญพานิช 2528, 40 หน้า

_____ คู่มือการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน โครงการ ศส.พ.
สพช. 13/2527 โรงพิมพ์คุรุสภา 2528, 115 หน้า

_____ ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพ
โรงเรียนประถมศึกษา ชวนพิมพ์ 2528, 115 หน้า

คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานการศึกษาเบื้องต้นเรื่องระบบการบริหาร
การประถมศึกษาของไทย 2517, 70 หน้า อัดสำเนา

จำลอง ยาทองกาฬ การบริหารงานของครูใหญ่ตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่พึงประสงค์
ในทัศนะของครูใหญ่ และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
พินุลโลก ปริญญา ศต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินุลโลก 2524, 118 หน้า
อัดสำเนา

เฉลิม แหม่ชอบ งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการในภาคใต้ ปริญญา นก ศต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2519, 101 หน้า อัดสำเนา

- เฉลิม แสงสุวรรณ การศึกษากำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ปริญญาโท ค.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2528, 178 หน้า
- ชลอ จันทร์กุล บทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตรัง
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 122 หน้า อุดมสำเนา
- ชัชพงษ์ สุวรรณรักษ์ ความต้องการความช่วยเหลือของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา
จากนิเทศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ปริญญาโท ค.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 84 หน้า อุดมสำเนา
- ชูศรี วงศ์รัตน์ สถิติเพื่อการวิจัย เจริญผล 2525, 252 หน้า
- โชคชัย ไกรนรา พัฒนาของกรควบคุมบทบาทการบริหารของผู้บริหารการประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ปริญญาโท ค.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยุโลก 2525, 87 หน้า อุดมสำเนา
- ดาวเรือง รัตนิน งานบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ปริญญาโท ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2518,
 160 หน้า อุดมสำเนา
- กุสิด บุญยากร งานบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคกลาง
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 250 หน้า อุดมสำเนา
- เดจิงศักดิ์ พัดโน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาประชาบาล
 ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตทางรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิต
 พัฒนบริหารศาสตร์ 2514, 185 หน้า
- นพพงษ์ บุญจิตรากุลย์ หลักการบริหารการศึกษา บริษัท เอส.เอ็ม.จำกัด
 2525, 134 หน้า

นิพนธ์ กิยาวงศ์ หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา

โรงพิมพ์พิมพ์เลข 2526, 157 หน้า

บันลือ เพิกษะวัน "พินิจการประถมศึกษา" ประถมศึกษา 5 19 - 24

กุมภาพันธ์ 2528

ประคอง กรรณสูตร สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ เจริญผล 2525, 344 หน้า

ประจวบ อดตระกุล บทบาทการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ตามทัศนะของครูและประชาชน

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 51 หน้า อักสำเนา

ประกิจฐ์ ระสีตานนท์ การศึกษากระบวนการบริหารของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปริญญาโท กศ.ม. - มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2528, 117 หน้า

ประสิทธิ์ เทียมเลข การบริการชุมชนของวิทยากร ตามทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครู และผู้นำท้องถิ่นในเขตการศึกษา 5 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 96 หน้า อักสำเนา

ประเสริฐ ชาววงศ์ ปัญหาในการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 112 หน้า อักสำเนา

ปรีดา เชื้อตระกูล งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกลาง ปริญญานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 114 หน้า อักสำเนา

ปลัดกระหวงศึกษาธิการ, สำนักงาน สถิติการศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2525 ขอนแก่น 2526, 58 หน้า

พนัส หันนาคินทร์ หลักการบริหารโรงเรียน วัฒนาพานิช 2524, 360 หน้า

วิทยุใหญ่ สาคร หลักการบริหารการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3 วัฒนาพานิช 2519, 536 หน้า

- หลักการบริหารการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพานิช 2516, 965 หน้า
- มนตรี เทพสิทธิ์ ขอบเขตการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ในการบริหารงานบุคคลของครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ปรินิพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 88 หน้า อัดสำเนา
- รุ่ง แก้วแดง "แนวนโยบายการดำเนินงานการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา"
ประถมศึกษา 12 4 - 12 กันยายน 2527
- วิจิต ทองนุ้ย "ผลการประเมินงานวันประถมศึกษาแห่งชาติ 2527" ประถมศึกษา
9 3 - 6 มิถุนายน 2528
- วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 9 ม.ป.ท. 2525, 181 หน้า
- วิไลวรรณ วิทวิโรจน์ การประถมศึกษา โรงพิมพ์มิตรสยาม 2522, 264 หน้า
- วีรเทพ สุวรรณสว่าง ขวัญในการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอใน 14 จังหวัด
ภาคใต้ ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2528,
123 หน้า อัดสำเนา
- ศูนย์การดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ที่ 1 จังหวัดสงขลา โครงการการศึกษา
เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทภาคจน (กศ.พอ.) 2528, 52 หน้า อัดสำเนา
- สกุล อินทุโสภณ การบริหารการศึกษารากบึงแก้ว วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2511, 159 หน้า อัดสำเนา
- สนอง สุวรรณวงศ์ บทบาทและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
ประชาบาล ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ปรินิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 132 หน้า อัดสำเนา
- สนาน ลิ้มปัสวาทกุล สมรรถภาพในการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน 2523, 213 หน้า อัดสำเนา

สมชัย วุฒิปรีชา "คำบรรยายการอบรมการวางแผนระดับจังหวัด รุ่นที่ 6/14" ประชาศึกษา
4 : 13 - 21 มกราคม 2528

_____ "คำบรรยายพิเศษการประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนา
หมู่บ้านในเขตชนบทยากจน พ.ศ. 2526 ณ โรงแรมเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 13 - 15
กุมภาพันธ์ 2528" โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน (กศ.พธ.)
ศูนย์ดำเนินงานที่ 1 สงขลา 2528, 52 หน้า อักสำเนา

สมพงษ์ เกษมสิน การบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 7 ไทยวัฒนาพานิช 2523, 380 หน้า

สมพงษ์ ศิริเขต กระบวนการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดนครราชสีมา ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
2523, 66 หน้า อักสำเนา

สมภารด ขุ่มทอง การใช้ทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนเพื่องานบริหารโรงเรียนของจังหวัดชลบุรี
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 2526, 143 หน้า
อักสำเนา

สมยศ มีเทศน์ การบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตการศึกษา
6 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2513, บทคัดย่อ

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาขั้นชีวิตและชุมชน
หน่วยที่ 1 - 5 โรงพิมพ์คุรุสภา 2523, 294 หน้า

_____ เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 6
ชวนพิมพ์ 2525, 410 หน้า

สุพิชญา ชีระกุล การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิมพ์โลก 2521, 136 หน้า

สุรัสวดี กิจปอนันต์ "งานบริหารของครูใหญ่" มิตรภาพ 17 : 54 กันยายน 2526

สุวิทย์ หกสุวรรณ การบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ผลงานการวิจัยทางการศึกษาและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษา
เจริญผล 2525, 141 หน้า

สุวิทย์ แก้วเกษ งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. ม.มหาวิทยาลัษศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, บทคัดย่อ

สุวิทย์ บุญช่วย การบริหารโรงเรียน ทฤษฎีและปฏิบัติ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2525, 141 หน้า

โสฬส สิงห์หา ปัญหาการบริหารงานของศึกษานิเทศก์อำเภอภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. ม.มหาวิทยาลัษศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 102 หน้า
อักษราเนา

อนันต์ อนันตรังสี "แนวคิดในการกำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน" ใน
เอกสารการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หน้า 1 - 10 ฉบับที่

อุทัย บุญประเสริฐ และคณะ เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน เล่มที่ 2
หน่วยที่ 8 - 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2525,
230 หน้า

Becerra, Gloria Vega. "Role Perceptions of Administrators and
Community Representatives in Participatory Decision Making"
in Dissertation Abstracts. Vol. 34 No. 11, 1974.

Bruce, Elkins Louis. "The Role of the Elementary Principal in
School Community Relation." in Dissertation Abstracts. Vol. 32
No. 11, 1971.

Kindred, Leslic W. School Public Relation. Englewood Cliffts,
New Jersey : Prentice-Hall, 1957 . 454 p.

Nutz, William John. "Public Perception of Education in a New England School District." in Dissertation Abstracts International, A : Humanities and Social Sciences. Vol. 42, No. 4, 1980. p. 1416 - A.

Pallozzi, Dennis Peter. "A Model for Community Participation in Local School District Decision Making." in Dissertation Abstracts International, A : The Humanities and Social Sciences. Vol. 42, No. 4, 1981. p. 1418 - A.

Ray, James Oliver. "Priorities of Major Tasks of South Carolina High School Principals as Percieved by Selected Referent Groups of the School Community." in Dissertation Abstracts International, A : The Humanities and Social Sciences. Vol. 42, No. 2, 1980. p. 492 - A.

Smith, Jane Elizabeth. The Role of Citizens Committees in the Planning and Development of the Gentennial Educational Park in Plymouth, Michigan." in Dissertation Abstracts. Vol. 32, No. 5, 1971.

Stoop, Emery and M.L. Rafferty, Jr. Practice and Trends in School Administration. New York : Ginn, 1961. 553 p.

Thigpin, Carol G. "A Comparative Study of the Community Service Function of Community Colleges and Community Schools in Tennessee." in Dissertation Abstracts International, A : The Humanities and Scial Sciences. Vol. 42, No. 2, 1980. p. 516 - A.

ภาคผนวก

(สำเนา)

ที่ พม 1018(6)/1019

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

อ.เมือง จ.สงขลา 90000

13 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

บันทึกวิทยาลัยขอรับรองว่า นายวิเชียร อ่อนประเสริฐ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นิสิตผู้^{๒๒}ต้องการมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาکن^๒ว่า เพื่อทำปริญญานิพนธ์^๒
เรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ทั้งนี้ อยู่ใน
ความควบคุมดูแลของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรฤดี ประทุมพรรัตน์ ประธานกรรมการ และ
อาจารย์ ดร.อาคม วัชโรสง กรรมการ ซึ่งที่นิตินิ^๒ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอความร่วมมือ
แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ประกอบการทำปริญญานิพนธ์ แก่
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

บันทึกวิทยาลัยรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูง ในความอนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่
นิสิตผู้^{๒๒}

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) กาญจนา หาสีตะพันธ์
(นางกาญจนา หาสีตะพันธ์)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 313153

(สำเนา)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

9 ธันวาคม 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือขอแบบสอบถาม

เรียน ผู้บริหารโรงเรียน

ข้าพเจ้า นายวิเชียร อ่อนประเสริฐ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา" การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จะสำเร็จได้คงอาศัยความร่วมมือจากท่านทั้งหลาย ที่จะกรุณาตอบแบบสอบถามซึ่งแนบมาด้วยนี้

อนึ่ง ขอเรียนว่าการตอบแบบสอบถามนี้ จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของท่านแต่ประการใด จึงขอให้ท่านได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริงที่สุด คำตอบที่ได้จะเก็บเป็นความลับและนำไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

หวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) วิเชียร อ่อนประเสริฐ

(นายวิเชียร อ่อนประเสริฐ)

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษานโยบายการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย

นายวิเชียร อ่อนประเสริฐ
ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

คณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท

ผศ.ดร.ธีรวุฒิ ประทุมทรัพย์ ประธานกรรมการ
อจ.ดร.อาคม วัดไชยสงคราม กรรมการ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มุ่งศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบเกี่ยวกับ คุณวุฒิ วิทยุติ และประสบการณ์ ในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ขอให้ผู้ตอบ เสนอปัญหาและแนวทางปรับปรุงการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ในการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน ขอความกรุณาตอบตามสภาพความเป็นจริงที่สุด เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ประโยชน์ เชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ได้ การวิจัยครั้งนี้วิจัยมีโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการศึกษาทุกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ฉะนั้น คำตอบของท่านจึงไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของท่านแต่ประการใด

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับรายละเอียดของท่าน

1. คุณวุฒิของท่าน

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรีขึ้นไป

☐

1

2. วิทยุติของท่าน

() น้อยกว่า 35 ปี

() 35 ปีขึ้นไป

☐

2

3. ประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาของท่าน

() น้อยกว่า 5 ปี

() ระหว่าง 5 - 10 ปี

() มากกว่า 10 ปี

3

4. ขนาดของโรงเรียนที่ท่านเป็นผู้บริหารอยู่

() มีนักเรียน 359 คนลงมา

() มีนักเรียน 360 คนขึ้นไป

4

ตอนที่ 2 การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

โปรดอ่านข้อความซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็นการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แล้วพิจารณาการปฏิบัติงานของท่านในแต่ละประเด็นที่มีปัญหามากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับของปัญหาตามข้อความแต่ละข้อเพียงหนึ่งเครื่องหมาย คือ เกณฑ์ ดังนี้

ของ น้อยที่สุด

ของ น้อย

ของ ปานกลาง

ของ มาก

ของ มากที่สุด

มีน้ำหนักเป็น 1 หน่วย

มีน้ำหนักเป็น 2 หน่วย

มีน้ำหนักเป็น 3 หน่วย

มีน้ำหนักเป็น 4 หน่วย

มีน้ำหนักเป็น 5 หน่วย

ตัวอย่าง

ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับของปัญหา					สำหรับผู้วิจัย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
		1	2	3	4	5	
(๐)	การบริการให้ยืมโต๊ะม้านั่งในกิจกรรมสำคัญของชุมชน				✓		☐
(๐๐)	การเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ไปสู่ชุมชน		✓				☐

อธิบาย จากตัวอย่างข้อ (๐) แสดงว่าการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการให้ยืมโต๊ะ ม้านั่ง ไปใช้ในกิจกรรมสำคัญของชุมชน มีปัญหายุ่งยากในระดับมาก ส่วนในข้อ (๐๐) แสดงว่าการบริหารงานเกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ไปสู่ชุมชน มีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย

ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับของปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
1.	การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการของชุมชนเพื่อใช้ในการ วางแผนพัฒนาโรงเรียนและชุมชน						☐ 5
2.	การกำหนดนโยบายและจัดทำแผน ปฏิบัติการประจำปี เพื่อพัฒนาโรงเรียน และชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน						☐ 6
3.	การปรับปรุงโรงเรียนประเพณีศึกษาให้ เป็นศูนย์ประสานงานในการพัฒนาชุมชน						☐ 7
4.	การติดต่อประสานงานให้เกิดความ ร่วมมือระหว่างตัวแทน 4 กระทรวง หลักในระดับตำบลเพื่อร่วมพัฒนาชุมชน						☐ 8
5.	การปรับปรุงโรงเรียนประเพณีศึกษาให้ เป็นแหล่งบริการข่าวสารของชุมชน						☐ 9
6.	การให้การศึกษามรรคานักวิชาชีพที่ เหมาะสมแก่คนในชุมชน						☐ 10
7.	การพัฒนาจิตสำนึกของคณะครูใน โรงเรียนให้ยอมรับและเห็นความ สำคัญของบทบาทหน้าที่โรงเรียนที่มี ต่อชุมชน						☐ 11

๖ ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความ สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับของปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มากที่สุด	
		1	2	3	4	5	
8.	การใช้แหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน						☐ 12
9.	การดำเนินการให้คณะกรรมการศึกษาของ โรงเรียนได้แสดงบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน						☐ 13
10.	การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วย เหลือกิจการงานการศึกษาของโรงเรียนและ ชุมชน						☐ 14
11.	การร่วมมือกันจัดกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนาระหว่างโรงเรียนกับ ประชาชนในชุมชน						☐ 15
12.	การขอความร่วมมือจากประชาชนในการทำ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และพัฒนารชุมชน						☐ 16
13.	การสนับสนุนและส่งเสริมให้ห้องสมุดโรงเรียน เป็นแหล่งคนควาหาความรู้ของประชาชน						☐ 17
14.	การจัดบริการด้านการกีฬาและนันทนาการ ให้กับชุมชน						☐ 18

ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับของปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
15.	การนำความรู้ แนวคิด และเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรง ชีวิตมาเผยแพร่ให้กับชุมชน						☐ 19
16.	การนำรูปแบบและวิธีการการเกษตร แบบใหม่มาทดลองสาธิตในโรงเรียน ให้เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน						☐ 20
17.	การร่วมมือกันสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน						☐ 21
18.	การรณรงค์ในการให้ประชาชนปฏิบัติ ตามกฏนิยมนฐาน 5 ประการ						☐ 22
19.	การแต่งข่าวสารกิจการโรงเรียนและ ชุมชนที่ดำเนินการแล้ว กำลังดำเนิน การ และจะดำเนินการต่อไปให้ ประชาชนทราบ						☐ 23
20.	การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันของ ผู้นำฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อหาแนว ทางพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของ ชุมชน						☐ 24

ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความ สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับของปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มากที่สุด	
		1	2	3	4	5	
21.	การขอความร่วมมือระหว่างวัดกับ โรงเรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนา จิตใจของคนในชุมชน						☐ 25
22.	การรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ อาคารสถานที่ในชุมชน						☐ 26
23.	การต่อต้านสิ่งอบาเขตในชุมชน เช่น ยาเสพติด การเล่นการพนัน						☐ 27
24.	การร่วมมือกันป้องกันและกำจัดสิ่งแวดลอม เป็นพิษในชุมชน						☐ 28
25.	การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของคณะครู และนักเรียนในชุมชน						☐ 29
26.	การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการใช้และบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ของชุมชน						☐ 30
27.	การจัดให้คณะครูและประชาชนพบปะ สังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน						☐ 31

ข้อ	ประเด็นปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับของปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	
		1	2	3	4	5	
28.	การสนับสนุนและส่งเสริมให้คณะกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของชุมชนหรือชุมชน.....						☐ 32
29.	การดำเนินงานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของคนในชุมชน โดยอาศัยหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผลิตทางการเกษตร กลุ่มสหกรณ์ร้านค้าในชุมชน						☐ 33
30.	การดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของชุมชน						☐ 34

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงาน

โปรดระบุปัญหา และข้อเสนอแนะการปรับปรุงในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่ท่านกำลังประสบในการบริหารงาน

ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
1.	
2.	
3.	
4.	

ขอขอบคุณมาก

วิเชียร ถนอมประเสริฐ

การศึกษายุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ
ของ
วิทยานิพนธ์
ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
พุทธศักราช 2529

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา เพื่อเปรียบเทียบปัญหาของผู้บริหารที่มีคุณวุฒิ วิทยวุฒิ ประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน และเพื่อทราบปัญหา ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2528 จำนวน 165 คน ในการรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า และคำถามปลายเปิด เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสอบถาม แล้วใช้ t -test และ F -test เพื่อทดสอบสมมุติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 35 ปี ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างขนาดโรงเรียนที่มีนักเรียน 359 คน ลงมา กับกลุ่มตัวอย่างขนาดโรงเรียนที่มีนักเรียน 360 คน ขึ้นไป พร้อมทั้งกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ได้แก่โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยวางแผนจัดทำโครงการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนไม่ค่อยเพียงพอต่อการบริการชุมชน บุคลากรของโรงเรียนมีที่หัดอาศัยนอกเขตชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และให้ความสนใจต่อกิจกรรมของชุมชนน้อย สำหรับปัญหาที่เกิดจากชุมชนคือความยากจนของประชาชน ทำให้เขามารวมกิจกรรมกับโรงเรียนได้น้อยมาก ประชาชนยังไม่ค่อยเข้าใจเป้าหมายและเห็นความสำคัญของการประถมศึกษาเท่าที่ควร คณะกรรมการศึกษา

โรงเรียนและผู้นำในชุมชนยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งนี้

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ทางราชการและผู้นำท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างจริงจังทั้งการลดอบช.ในชุมชน โรงเรียนและชุมชนควรร่วมกันควบคุมดูแลเยาวชนในความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงาน 4 กระทรวงหลักควรประสานซึ่งกันและกัน และร่วมมือกับโรงเรียนในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยการเชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรม แยกแยะได้ด้วยกับโรงเรียนควรฝึกเลี้ยงการเรียกร้องที่จะทำให้ประชาชนต้องบริจาคเงินและทรัพย์สิน โรงเรียนควรบริการด้านอาหารสถานที่ และวัสดุภัณฑ์ ที่จำเป็นแก่ชุมชนตามสมควร ทั้งบุคลากรในโรงเรียนควรมีส่วนร่วมกับชุมชนในกิจกรรมศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

A STUDY OF ADMINISTRATIVE PROBLEMS IN SCHOOL-COMMUNITY RELATIONS
AMONG ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE
SONGKHLA PROVINCIAL OFFICE OF
ELEMENTARY EDUCATION

AN ABSTRACT
BY
VICHIAN ONPHRASERT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the master of Education degree
at Srinakarinwirot University
Songkhla Campus
February 1986

This research sought to study problems in the administration of school-community relations among elementary school administrators under the Songkhla Provincial Office of Elementary Education; to compare the administrators who differed in educational qualification, age, professional experience, and school size; and to learn of problems and suggestions in the administration of school-community relations.

The research sample was 165 elementary school administrators under the Provincial Elementary Education Office of Songkhla in the 1985 academic year. Data collection was achieved through a questionnaire designed by the researcher and made up of the respondent's data, rating-scale items, and open-ended questions. The data collected were analyzed into means and standard deviations, and hypothesis testing was performed by means of t-test and F-test.

The findings were as follows. All problems were at moderate level. No statistically significant difference was found in comparisons between administrators with a bachelor's degree and above and those with sub-degree education, between administrators under 35 years of age and those at 35 or older, between administrators of schools with enrollment of 359 or less and those of larger schools, and between administrators with five years, five-to-ten years, and over 10 years of professional experience.

The problems were identified as follows. The majority of schools lacked sufficient planning for school-community relations. School supplies and equipment were inadequate for services to the community. School personnel's places of residence were outside the communities where the schools were located, and little interest was entertained by school personnel in community activities. Community-originated problems were: poverty afforded little opportunity for participation in school activities; lack of public understanding of the goal and significance of elementary education; and inadequate comprehension among school committee members and community leaders of their own roles.

Suggestions for improvement included the following. Serious measures should be taken by official authorities and community leaders to reduce vices. The school and the community should regularly supervise young people in their care. The four principal Ministries should join forces with each other and with the school in conducting community development activities, with public participation solicited; however, the school should avoid appealing to the public for donations. The school should offer its facilities for public service as appropriate. Participation should be attempted by school personnel in cooperation with the community in activities related to religion, custom, and culture.